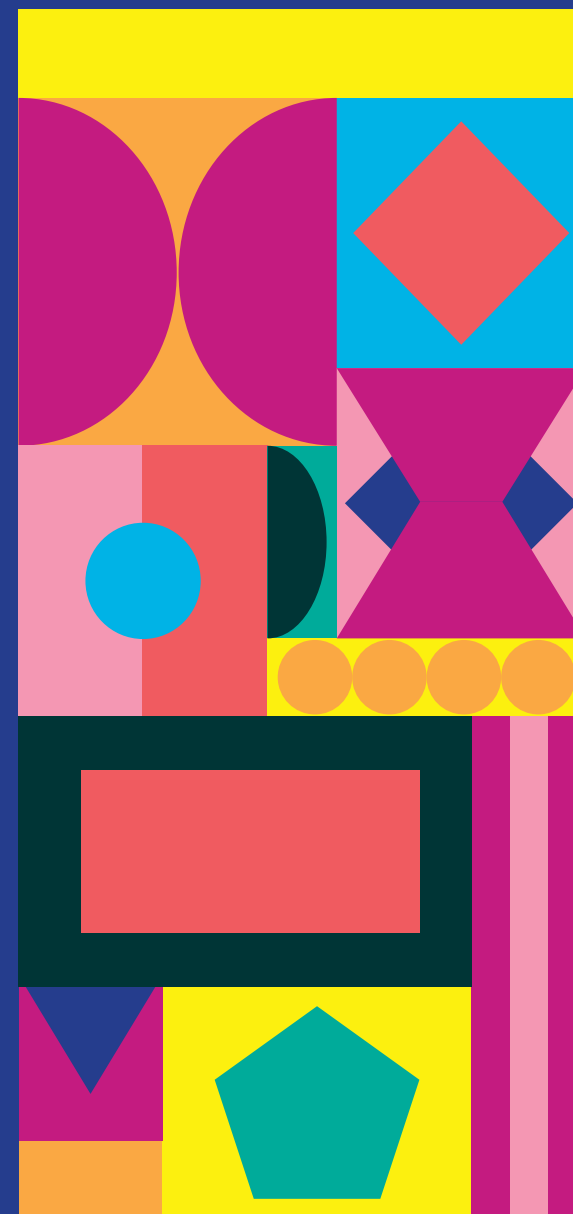

Haridus- ja Noorteamet
Erasmus+ ja Euroopa Solidaarsuskorpuse Agentuur

Erasmus+ haridustöötajate õpirände tulemuslikkuse ja tajutava mõju uuring kutsehariduses

Uuringuraport

Tallinn
2025

Koostajad:
Birgit Peterson ja Merike Sanglepp
Erasmus+ ja Euroopa Solidaarsuskorpuse Agentuur

Sirje Rekkor
Tallinna Ülikool

Kirke Paabo
Tartu Ülikool

Kujundaja: Anneth-Adeliin Talbonen

Väljaandja: Haridus- ja Noorteamet, 2025
ISBN 978-9916-670-99-6 (pdf)

Väljaande avaldamist on rahastanud Euroopa Liit. Avaldatud seisukohad ja arvamused kuuluvad ainult autoritele ega pruugi kajastada Euroopa Liidu või Euroopa Hariduse ja Kultuuri Rakendusameti (EACEA) seisukohti ja arvamusi. Euroopa Liit ega EACEA nende eest ei vastuta.

HARIDUS- JA NOORTEAMET

erasmus+ ja
euroopa solidaarsus-
korpuse agentuur

Kaasrahastanud
Euroopa Liit

SISUKORD

SISSEJUHATUS	5
UURINGU PEAMISED TULEMUSED JA JÄRELDUSED	8
Metoodika.....	10
Haridustöötajate taust.....	12
UURINGU TULEMUSED JA JÄRELDUSED	15
Õpirännete tulemusel arendatud pädevused.....	16
A. Võtmepädevuste areng	16
B. Erialaste pädevuste areng.....	18
C. Motivatsiooni ja enesekohaste pädevuste areng	20
D. Erinevate õpirändetüüpide tulemused.....	21
Õpirände tulemusel töös toimunud muutused	22
A. Muutused õpetusele lähenemises	23
B. Muutused õpetamises.....	24
C. Muutused õppevaras.....	25
D. Koostöö	27
E. Muutused muude haridustöötajate töös.....	28
F. Muutuste rakendamist takistavad tegurid.....	30

Õpirännete mõju kooli tasandil.....	30
A. Erinevused õpirändes osalenud õpetajate ning muude haridustöötajate hinnangutes	35
B. Õpirände mõju takistavad tegurid	37
C. Erinevused õpirändes osalenud ja mitteosalenud haridustöötajate hinnangutes.....	37
Õpirände väärtustamine õppeasutustes	40
A. Õppeasutuses õpirände mõju avaldumist mõjutavad tegurid	42
Õpirändes osalemist takistavad tegurid	44
Põimitud õpiränne	46
Õpirände tunnustamine.....	49
Õpirände tulemuste levitamine	50
Hinnang õpirände jätkumise olulisusele.....	52
ETTEPANEKUD JA SOOVITUSED	53
KOKKUVÕTE	57

SISSEJUHATUS

Erasmus+ haridustöötajate õpirände peamiseks eesmärgideks¹ kutsehariduse valdkonnas on tugevdada õpetajate, koolitajate ja teiste kutsehariduse spetsialistide kutsealaseid ja võtmepädevusi, keskendudes eelkõige keele- ja digioskustele. Eesmärgiks on toetada tööturul vajalike erialaste oskuste arendamist, parimate praktikate jagamist ning uuenduslike pedagoogiliste meetodite ja tehnoloogiate kasutamist. Haridustöötajate õpirände kaudu toetatakse kutseõpet pakkuvate asutuste suutlikkust arendada rahvusvahelistumise strateegiaid, luua ja tugevdada rahvusvahelisi partnerlussuhteid ning ellu viia kvaliteetseid õpirändeprojekte. Seega on õpiränne igale haridustöötajale oluline professionaalse arengu toetamise võimalus ning kutseõppeasutusele oluline vahend rahvusvahelistumise hoogustumiseks.

Erasmus+ õpirände raames saab haridustöötaja olla välisriigis kas töövarjuks (kestusega 2–60 päeva), viia läbi õpetööd (kestusega 2–365 päeva) või osaleda kursustel ja koolitustel (kestusega 2–10 päeva). Töövarjutajad saavad vastuvõtva organisatsiooni kolleegidelt või ekspertidelt õppida uusi praktikaid ning koguda nende igapäevatöö vaatlemisel uusi ideid. Õpirändel osalejatel on võimalik teise riigi vastuvõtvas organisatsioonis õppijaid koolitada või õpetada ning seeläbi ka ise ülesandeid täites ja kolleegidega suheldes õppida. Alates 2021. aastast on kutsehariduse valdkonnas võimalik lisaks töövarjutamisele ja õpetamisele osaleda ka välismaal toimuvatel kursustel ja koolitustel. See tegevus kätkeb endas kvalifitseeritud spetsialistide poolt läbi viidud struktureeritud koolitustel osalemist, mis põhineb kindlaksmääratud õppekaval ja õpiväljunditel. Kursustel ja koolitustel saab osaleda ainult programmiga liitunud riikides. Erinevat tüüpi tegevused loovad haridustöötajatele ja kutseõpet pakkuvatele haridusasutustele võimalused valida oma organisatsiooni eesmärkidest ja iga töötaja professionaalse arengu vajadustest lähtuvaid õpirändeid.

Erasmus+ programmi raames toimuv õpiränne võimaldab õpetajatel ja spetsialistidel täiendada oma teadmisi ja oskusi rahvusvahelises kontekstis. See võimaldab neil kogeda või õppida uuenduslikke lähenemisviise õpetamisele ja õppimisele, mis aitab kaasa uute õppemeetodite ja -strateegiate rakendamisele igapäevatöös. Samuti aitab see kaasa

¹ Erasmus+ programmijuhend (Versioon 1: 19/11/2024 (2025)): <https://eeagentuur.ee/wp-content/uploads/2024/11/erasmus-programmijuhend.pdf>

² OECD (2020). Education at a Glance 2020: OECD Indicators. Paris: OECD Publishing: <https://doi.org/10.1787/69096873-en>

³ Cedefop (2023). The future of vocational education and training in Europe: synthesis report. Luxembourg: Publications Office. Cedefop reference series, No 125: <http://data.europa.eu/doi/10.2801/08824>

rahvusvaheliste võrgustike loomisele, võimaldades vahetada kogemusi kolleegidega teistest riikidest, soodustades piiri-ülest koostööd ja teadmiste jagamist (OECD, 2020²; Cedefop, 2023³). Õpiränne aitab kaasa kutsehariduse ja koolituse kvaliteedi parandamisele, kuna rahvusvaheline kogemus rikastab õppeprotsessi ja tugiprotsesse. Õpetajad, kes on saanud kogemusi välismaal, toovad kooli uusi teadmisi ja innovatiivseid praktikaid, mis aitavad kaasa õppekavade ja metoodikate arendamisele. Õpirände käigus uusimate tehnoloogiate ja praktiliste lahendustega tutvunud õpetajad toovad need teadmised ja oskused endaga, toetades koolide õpikeskkonna ning õppeprotsessi ajakohastamist ja arengut.

Rahvusvahelise kogemusega õpetajad ja spetsialistid suudavad paremini toetada õpilaste arengut, et nood vastaksid paremini globaliseerunud tööturu vajadustele, viies õpilasteni teadmisi, oskusi ja hoiakuid, mis on globaliseerunud ja digitaliseerunud tööturul olulised (Cedefop, 2022⁴). Õpirände käigus omandatud teadmised ja kogemused kultuuridevahelisest suhtlemisest võimaldavad õpetajatel ja spetsialistidel paremini toetada õpilaste kohanemist õppimiseks ja töötamiseks mitmekultuurilises keskkonnas.

Erasmus+ programmi õpiränne toetab kutsealase arengu kõrval ka osalejate isiklikku arengut, avardades nende maailmapilti, aidates neil mõista teisi kultuure ja haridussüsteeme ning muutes nad avatumaks ja paindlikumaks. Samuti toetab õpiränne töömotivatsiooni kasvu, tõstes läbi rahvusvahelise kogemuse haridustöötajate enesekindlust ja innustades neid kasutama oma töös loovamaid lähenemisviise.

Euroopa Liidu poolt toetatav haridustöötajate õpiränne sai Eesti kutsehariduses alguse 1998. aastal, kui sihtasutuse Eesti Kutsehariduse Reform juurde asutatud Eesti Leonardo Keskus võttis vastu esimesed õpirändetaotlused. Sellest ajast alates on Eesti kutseharidussüsteem teinud läbi tohutu arengu. Tänapäevaks on säilinud vähem kui pooled tollastest koolidest – täpsemalt 35. Neist 30 on kutseõppeasutused, millest valdav osa (25) riiklikud, 2 munitsipaal ja 3 erakutseõppeasutused. Lisaks pakub kutseõpet 5 rakenduskõrgkooli. Koolihooned on moderniseeritud, loodud on kaasaegsed õpikeskkonnad, mis soodustavad nii õppijate kui ka töötajate õppetööd. Enamik (29) neist kutseõppeasutustest tegeleb rahvusvahelise koostööga süsteemselt ning õpirännet korraldatakse Erasmuse õpirände akrediteeringu alusel, mis tagab igal aastal stabiilse rahastuse ja toetab koolide arengudokumentides seatud strateegiliste eesmärkide saavutamist.

Kui esimeses taotlusvoorus toimus kutseharidustöötajate õpirändeid vaid 22, siis tänapäevaks küündib see arv aastas juba seitsmesajani. Ajavahemikul 2021–2024 leidis kutsehariduse valdkonnas aset kokku ligi 2000 haridustöötajate õpirännet

4 Cedefop (2022). The future of vocational education and training in Europe: the influence of assessments on vocational learning. Volume 3. Luxembourg: Publications Office. Cedefop research paper, No 90: <http://data.europa.eu/doi/10.2801/067378>

ning pärast koroonapandeemia mõju vähenemist on õpiränne olnud kasvutrendis. Kui 2021. aastal toimus haridustöötajate õpirändeid 103, siis 2022. a juba 464, 2023. a 712 ning 2024. a 690.

Tegevuste lõikes toimus näiteks aastal 2024 kutsehariduse valdkonnas 567 töövarjuperioodi, 106 kursustel ja koolitustel osalemist ning 17 juhul käidi vastuvõtvast asutuses õpetamas.

Haridustöötajate õpirände sihtriikide hulgas on esindatud enamik programmis osalevatest riikidest (Euroopa Liidu liikmes- ja majanduspiirkonna riigid ning mõned kandidaatriigid), kuid eelistatumad sihtriigid on Soome, Hispaania ja Prantsusmaa. Programmiga liitunud riikide kõrval on Erasmuse akrediteeringut omavatel koolidel võimalik valida sihtkohaks ka pea kõiki teisi maailma riike. Üleilmse õpirände populaarsemad sihtriigid on Suurbritannia, Gruusia ja Aserbaidžani Vabariik.

Kuigi Erasmus+ õpiränne on Eesti kutsehariduses toimunud juba üle kahe aastakümne, puudub riiklikul tasandil seni ter- viklik ülevaade haridustöötajate õpirände tulemustest ja mõjust individuaalsel ning institutsionaalsel tasandil, pole teada ka tegurid, mis õpirände tulemuslikkust mõjutavad. Seetõttu viis Erasmus+ ja Euroopa Solidaarsuskorpuse agentuur 2024. aastal läbi uuringu, mille peamiseks eesmärgiks oli haridustöötajate õpirände tulemuslikkuse ehk Erasmus+ programmi raames kutseharidustöötajate õpirändele seatud eesmärkide saavutamise ja tajutava mõju (õpirände tulemusel haridus- töötajate igapäevatöös ning laiemalt kooli tasandil toimunud arenduste ja muutuste) välja selgitamine.

Eesmärgist lähtuvalt püstitati järgmised uurimisküsimused:

1. Kuidas toetab Erasmus+ õpiränne haridustöötajate kutsealaste pädevuste ning võtmepädevuste arengut?
2. Milliseid muutusi on õpirändes osalemise tulemusel haridustöötajad oma igapäevatöös (sh (kutse)õpetajad õpetamis- praktikas) ellu viinud?
3. Milline on õpirände tajutav mõju kooli tasandil?
4. Millised on õpirände mõju avaldumist mõjutavad tegurid õppeasutuses?
5. Milline on õpirände tulemuste levitustegevuste ulatus kutseõppeasutustes?
6. Milline on kutseõppeasutustes töötajate suhtumine õpirännete elluviimisse?
7. Kuidas rakendatakse haridustöötajate õpirändes põimitud õpirännet ning milline on selle tajutav asjakohasus?
8. Milline on õpirände tunnustamise praktika kutseõppeasutustes?
9. Millised on haridustöötajate õpirändes osalemist takistavad tegurid?

UURINGU PEAMISED TULEMUSED JA JÄRELDUSED

Uuringu tulemused näitavad, et õpirändel osalenud haridustöötajad on oluliselt arendanud oma erialaseid pädevusi, võõrkeeleskust, kohanemisvõimet ning kultuurilise mitmekesisusega arvestamise oskust. Samuti on suurenenud töö- ja enesetäiendamise motivatsioon. Siiski on digipädevuste arendamine olnud tagasihoidlikum, mistõttu tuleks sellele edaspidi rohkem tähelepanu pöörata, eriti koolitustel ja kursustel osalemise kaudu.

Õpirände tulemusel on haridustöötajad oma töös rakendanud mitmeid olulisi muudatusi, mis on arendanud õpetust, ajakohastanud või loonud õppevara ning pööranud rohkem tähelepanu õppijakeskse lähenemise rakendamisele. Paranenud on ka koostöö kolleegide vahel, eriti ise õpirändes osalenud kaastöötajate vahel. Samas leidub osalejaid, kes olulisi muutusi ei täheldanud, mistõttu vajab teema edasist uurimist.

Õpirände mõju tajutakse rohkem individuaalsel kui organisatsioonilisel tasandil. Muutusi ja laiemat mõju kutseõppeasutustes nähakse vähem, mis võib tuleneda vähesest teadlikkusest ja kogemuste vahetusest. Tõhusamate levitusstrateegiate väljatöötamine aitaks parandada õpirände tulemuste jagamist ja kooliülese mõju avaldumist.

Õpirännete väärtustamisel on õpirände mõjude avaldumisel oluline roll. Kooli juhtkonna tahe näha õpirändest tulenevate muudatuste rakendumist ja kolleegide positiivne suhtumine õpirändesse soodustab enim muutuste avaldumist kooli tasandil. Oluline on kaasata õpirändesse rohkem osalemiskogemusega kolleege, et suurendada ka nende teadlikkust õpirände kasust, kujundada positiivset hoiakut ja valmisolekut koostööks.

Õpirändes osalemist takistavad peamiselt informatsiooni ebapiisavus ja vähene võõrkeeleskus. Õpirändes osalenud kolleegide ja Erasmus koordinaatorite roll on seega oluline just info jagajatena ja esmakordselt osalejate toetajatena. Takistuste edasine uurimine võimaldaks leida tõhusamaid võimalusi nende ületamiseks.

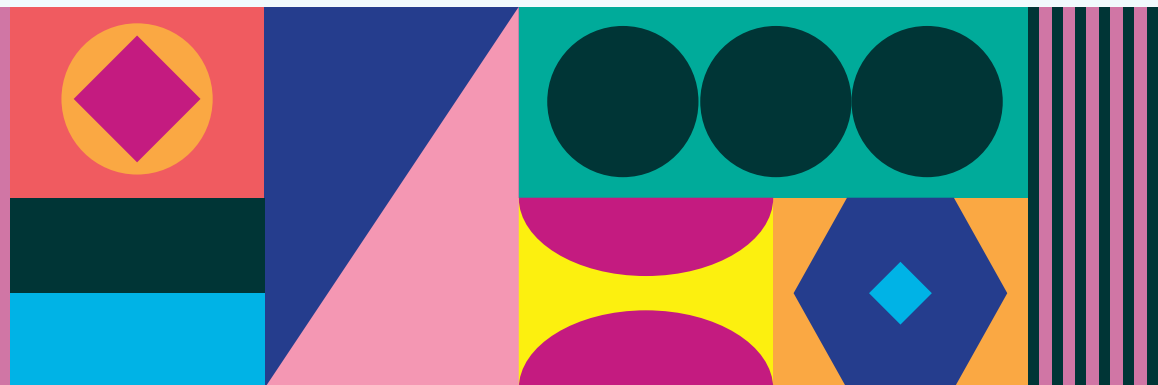
Põimitud õpirände mõiste vajab haridustöötajate seas paremat teadvustamist, kuna see loob õpirandele lisaväärtust. Vaid kolmandik õpirändes osalenutest on osalenud põimitud õpirändes. Õpirände kvaliteedi tõstmiseks on tähtis põimitud õpirände laialdasem rakendamine.

Õpirände tunnustamine tööalase täiendõppena on oluline, kuid uuringust selgub, et seda on kogunud vähem kui pooled osalejatest. Tunnustamise mõistmine ja laialdasem rakendamine nõuab rohkem tähelepanu, et tagada õpirände väärtustamine professionaalse enesetäiendusviisina.

Metoodika

Uuringus kasutati kvantitatiivset lähenemist. Andmeid koguti küsitlusankeedi abil, mille sisu kohandati erineva kogemuse ja profiiliga vastajatele vastavaks, st õpirändes osalenud ja mitteosalenud haridustöötajad ning õpirändes osalenud õpetavad ja mitteõpetavad haridustöötajad. Ankeetküsitlus hõlmas kaheksat peamist teemat:

1. õpirände tulemusel arendatud pädevused,
2. õpirände tulemusel töös toimunud muutused,
3. õpirännete mõju kooli tasandil,
4. õpirännete väärtustamine õppeasutustes,
5. õpirändes osalemist takistavad tegurid,
6. põimitud õpiränne,
7. õpirände tunnustamine,
8. õpirände tulemuste levitamine.

Õpirändes osalenud haridustöötajate puhul uuriti nii kutsealaste pädevuste kui ka valitud võtmepädevuste (digi-, mitmekeelsus-, kultuuripädevus) arengut. Õpetajate osas keskenduti kutseõpetaja kutsestandardist tulenevatele kutsealastele pädevustele. Küsitluses osalenud töötajad kirjeldasid õpirände tulemusel tehtud muudatusi oma töös ning andsid vastavalt meetme eesmärkidele kvantitatiivse hinnangu loetletud oodatavate muutuste rakendumisele oma koolis. Samuti hinnati ellu viidud levitustegevusi ja nende piisavust. Lisaks andsid haridustöötajad hinnangu õpirännete väärtustamisele õppeasutustes ning nende tunnustamisele tööalase täiendõppena. Põimitud õpirändes osalenud töötajad hindasid selle asjakohasust.

Õpirändes mitteosalenud haridustöötajad hindasid tegureid, mis on takistanud nende osalemist õpirändes. Lisaks hindasid nad sarnaselt osalenutega õpirännete väärtustamist ning nende oodatavate mõjude rakendumist oma õppeasutuses. Samuti tuvastati, millistes levitustegevustes nad on osalenud ning hinnati nende tegevuste piisavust.

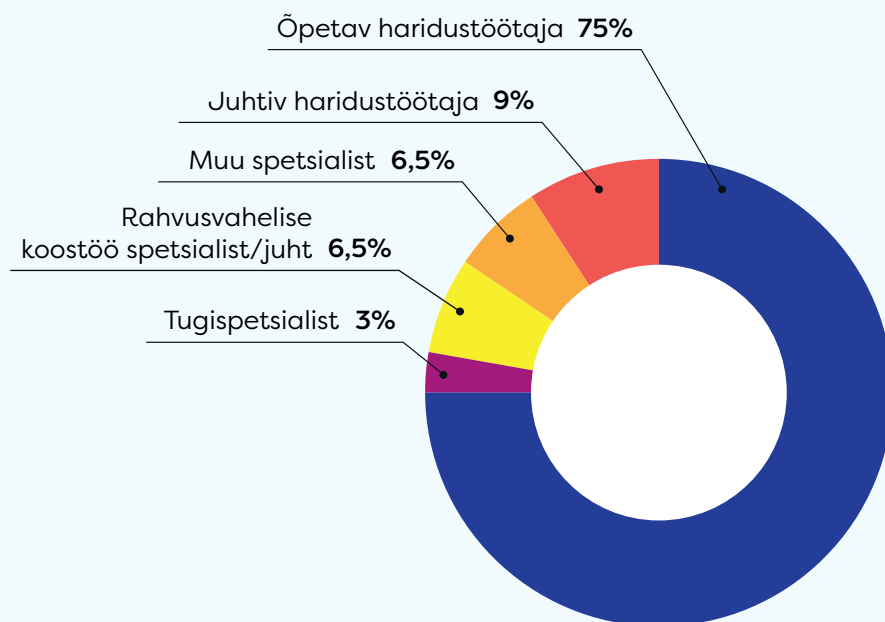
Ankeetküsitlus saadeti kõigile aastatel 2021–2024 Erasmus+ kutsehariduse valdkonnas haridustöötajate õpirändeprojektideks toetust saanud kutseõpet pakkuvatele haridusasutustele (kokku 31) ning vastuseid koguti perioodil 27.09.–18.10.2024. Kokku vastas küsimustikule 302 haridustöötajat, kellest 213 olid õpirändes osalenud ning 89-l õpirände kogemus puudus. Õpirändes osalenud haridustöötajate hulgas olid enamuses (75%) õpetavad haridustöötajad. Õpetava haridustöötajana (edaspidi: õpetaja) käsitletakse uuringus kutseõpet pakkuvate õppeasutuste kutseõpetajaid ja üldharidusõpingute õpetajaid.

Küsitlusankeet hõlmas eri tüüpi küsimusi: skaalaga, mitme erineva valikvariandiga ja avatud küsimusi. Skaalaga küsimuste puhul kasutati enamasti Likerti skaalat: 1 – ei nõustu üldse, 2 – pigem ei nõustu, 3 – nii ja naa, 4 – pigem nõustun, 5 – olen täiesti nõus. Tulemuste analüüsis kasutati peamiselt kirjeldavat statistikat ning skaalaga küsimuste korral väljendati tulemusi positiivsete vastuste osakaaluna (vastusevariantide 4 – pigem nõustun ja 5 – olen täiesti nõus osakaaluna). Skaala poolest eristusid õpirände üldise rahulolu hinnangut ning õpirände jätkumise olulisust puudutavad küsimused. Õpirändega rahulolu sai hinnata vastusevariantidega: väga rahul, pigem rahul, nii ja naa, pigem ei ole rahul ning ei ole üldse rahul. Küsimusele, kui oluliseks vastajad õpirände jätkumist peavad, sai vastata variantidega: väga oluliseks, pigem oluliseks, pigem väheoluliseks ja väheoluliseks. Õpirännete mõjutegurite tuvastamiseks viidi läbi korrelatsioon- ja regressioonanalüüs (Fisher, 1992).

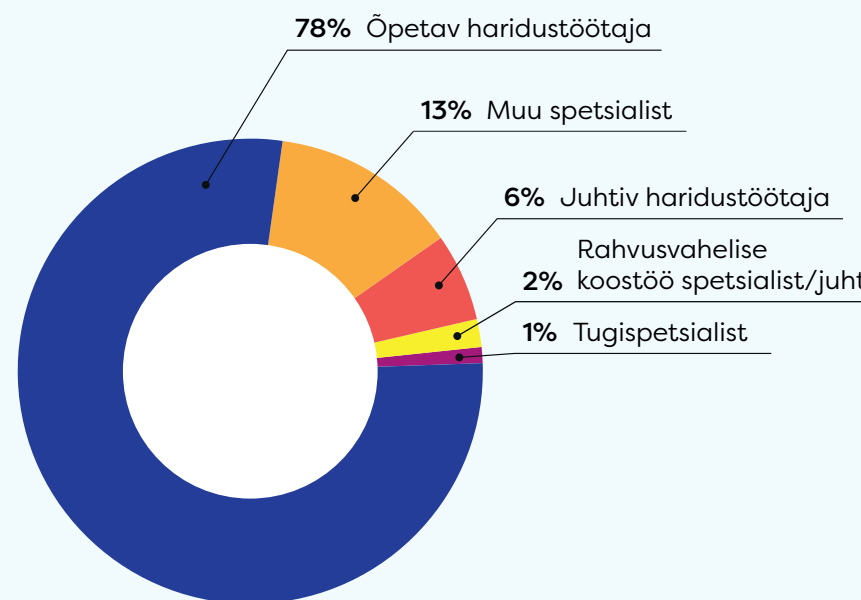
Avatud vastustega küsimuste puhul kasutati andmeanalüüsis induktiivset lähenemist ning kolmeastmelist teemaanalüüsi (Braun ja Clarke, 2006). Esmalt tuvastati tekstist sõnasõnalised tähendusüksused, mis grupeeriti sisu põhjal koodideks ning seejärel ühendati koodid laiematesse teemadesse. Esmane analüüs sooritati kahe uurija poolt eraldiseisvalt. Seejärel arutati põhjalikult ilmnunud koodide ja teemade ning nende jaotuse üle ning jõuti lõplike teemadeni.

Haridustöötajate taust

Küsitlusele vastas 213 õpirändes osalenud haridustöötajat ning 89 töötajat, kes ei ole õpirändes osalenud. Enamus vastanutest (228) olid õpetavad haridustöötajad. Muud haridustöötajad on jaotatud nende endi poolt kirjutatud ametinimetuse järgi nelja kategooriasse: juhtiv haridustöötaja, rahvusvahelise koostöö spetsialist, tugispetsialist ning muu spetsialist. Ilmneb, et õpirändes osalenud mitteõpetavatest haridustöötajatest moodustavad enamiku kooli juhtivad töötajad ning rahvusvahelise koostöö spetsialistid. Samas on õpirändes mitteosalenute hulgas muude spetsialistide osakaal märgatavalt suurem (vt joonised 1 ja 2).

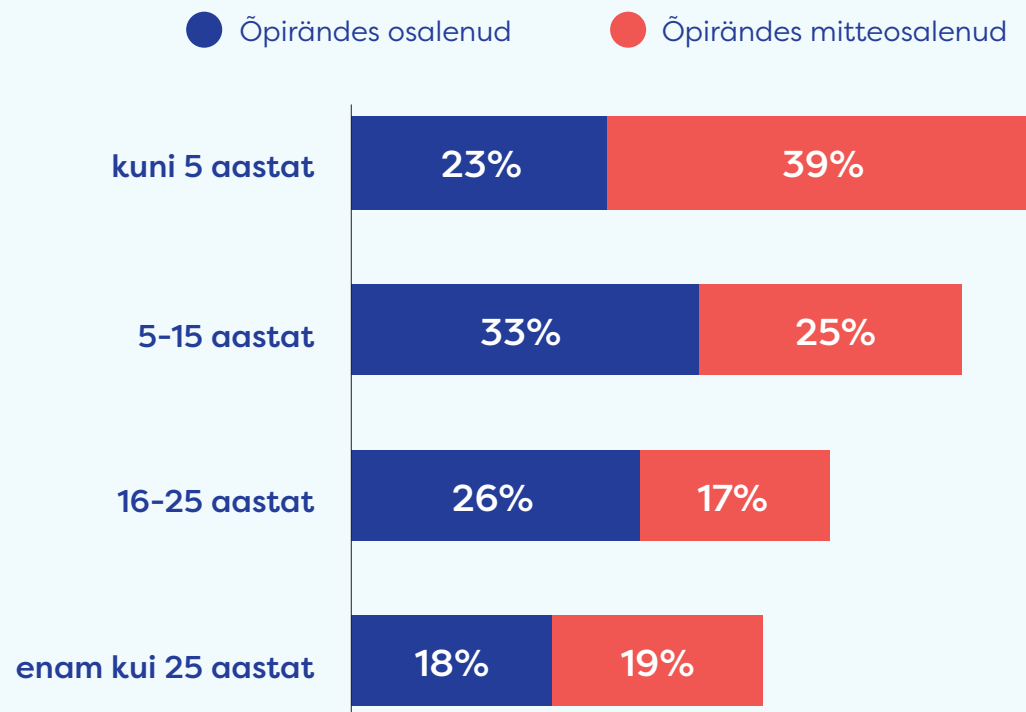

Joonis 1. Õpirändes osalenud haridustöötajate jaotus tööprofiili järgi

Joonis 2. Õpirändes mitteosalenud haridustöötajate jaotus tööprofiili järgi

Õpirändes osalenud haridustöötajad jagunevad tööstaaži järgi pigem ühtlaselt. Suur osa respondentidest (33%) on oma ametipositsioonil töötanud 5–15 aastat. Oma ametis 25 või enam aastat töötanud on vähem (18%). Õpirändes mitteosalenud töötajatest on suurel osal (39%) võrdlemisi lühike, kuni 5-aastane tööstaaž (vt joonis 3).

Joonis 3. Õpirändes osalenute ja mitteosalenute jaotus tööstaaži järgi

Enamus õpirändes osalenud respondentidest käisid viimati õpirändes suhteliselt hiljuti, veidi enam kui pooled (54%) alla aasta tagasi ning kolmandik aasta kuni kaks aastat tagasi. Enamus õpirändes osalenud haridustöötajatest on viimase nelja aasta jooksul osalenud õpirändes korduvalt, sealjuures veidi enam kui pooled (52%) kaks kuni viis korda.

Samas on esmakordselt õpirändes osalenute osakaal suhteliselt kõrge (38% vastanutest), mis viitab sellele, et viimastel aastatel on õpirännetesse kaasatud arvukalt varasema õpirände kogemusega osalejaid.

Enamus vastanutest (149) on olnud töövarjuks, suur osa (110) on osalenud kursustel ja koolitustel ning 18 on viinud läbi õppetööd välisriigis. 51 õpirändes osalenut on olnud nii töövarjuks kui ka osalenud kursustel ja koolitustel ning 8 haridustöötajat on osalenud kõigis kolmes erinevas tegevustüübis.

UURINGU TULEMUSED JA JÄRELDUSED

Järgnevalt on esitatud kogutud empiiriliste andmete põhjal kirjeldatud uuringu tulemused ja peamised järeldused. Tulemused ja järeldused on esitatud kaheksa peamise teema lõikes, mis on järgmised:

- õpirände tulemusel arendatud pädevused,
- õpirände tulemusel toiminud muutused,
- õpirännete mõju õppeasutusest,
- õpirännete väärtustamine õppeasutustes,
- õpirändes osalemist takistavad tegurid,
- põimitud õpiränne,
- õpirände tunnustamine,
- õpirände tulemuste levitamine.

Üldine rahulolu õpirändega

Üldine rahulolu õpirännetega oli väga kõrge, peaaegu kõik (99%) õpirändes osalenutest olid toiminud õpirändega pigem rahul või väga rahul, sealjuures kolmveerand neist oli õpirändega väga rahul. Korduvosalejate ning õpirändes esmakordselt osalenute rahuloluhinnangute vahel märkimisväärseid erinevusi ei esinenud. Nii õpetajate kui ka muude haridustöötajate seas oli õpirändega rahulolu kõrge, siiski ilmnes hinnangute jaotuses väike erinevus: kui õpetajatest oli väga rahul pea kolmveerand (72%), siis mitteõpetavate haridustöötajate seas oli see näitaja kümme protsendipunkti suurem, ulatudes 82%-ni. Analüüs näitas, et õpirändega rahulolu ei ole otseselt seotud õpirände tulemuste ega õppeasutuses ilmnenu mõjuga, millest võib järeldada, et õpirände tulemusi ja mõju mõjutavad pigem muud tegurid. Seega, kuna osalemiskogemus oli valdaval osal vastanutest positiivne, on ootuspärane, et suuremaid ja üldisemaid kitsaskohti õpirännete korraldamises ei esine.

Õpirännete tulemusel arendatud pädevused

A. Võtmepädevuste areng

Ilmneb, et õpirännete tulemusel arendasid haridustöötajad oluliselt oskust arvestada oma töös kultuurilist mitmekesisust. Samuti arendati võõrkeeleoskust, sealjuures enim võõrkeelset suhtlusoskust (vt joonis 4). Digipädevust arendati õpirände tulemusel vähemal määral. Kuigivastajatel olivõimalik valida digipädevuse arendamist puudutava küsimuse puhul kavastusevariant „ei olnud õpirände eesmärgiks“, andsid vastajad küsimusele selle asemel numbrilisi vastuseid. Siiski võib mõnevõrra madalamat hinnangut osaliselt tingida asjaolu, et paljudel juhtudel ei pruukinud digipädevuste arendamine olla õpirände peamine ja ainus eesmärk. Näiteks töövarjutamisel võidi muude aspektide kõrval tutvuda ka vastuvõtva kooli digitehnoloogiliste vahendite kasutamisega õppetöös. Kui peamine eesmärk õpirändel oli digipädevuste arendamisest erinev, võis vastaja sellest hoolimata märkida küsimuses sellele madalama numbrilise hinnangu, kuna võrreldes muude teadmiste ja oskustega arendati digioskusi ja teadmisi vähem. Ilmneb, et kursustel ja koolitustel osalenud arendasid erinevaid digioskusi enam kui töövarjuks olnud. Koolitused ja kursused on tavapäraselt suunatud konkreetse teadmise või oskuse arendamisele ning seega arendatakse neis osaledes enam spetsiifilisemaid digipädevuse osaoskusi.

„Kasutan julgemalt digivahendeid. Õppisin, et digivahendite kasutamise võti seisneb enese pidevas täiendamises. Tulebki kogu aeg juurde õppida ja õpitut võimalikult kiiresti tundides rakendada. Näiteks Zoomis tundide tegemine ei ole raske.“

– Kursusel või koolitusel osalenud õpetaja

Õpirände/õpirännete tulemusel arendasin/täiendasin ... (hinnangud skaalal 1-5)

Positiivsete vastuste osakaal ehk vastusevariandid 5 – olen täiesti nõus ning 4 – pigem nõustun

Joonis 4. Õpirändes osalenud haridustöötajate hinnang valitud võtmepädevuste arendamisele

B. Erialaste pädevuste areng

Õpirändes osalenud õpetajad hindasid oma erialaste pädevuste arengut õpirändest tulenevalt. Ilmneb, et arendati oluliselt õpetajatöös olulisi pädevusi (vt joonis 5), neist enim uusi teadmisi ja oskusi, mis on olulised kutsealaseks arenguks või õpetamise täiustamiseks, aga ka oskusi kasutada õppes tõhusamalt näitlikustamist. Oluliselt arendati ka pädevusi, mis on tähtsad õppijakeskse lähenemise tõhusamaks rakendamiseks, näiteks oskust kaasata õppijaid või motiveerida neid oma võimeid arendama. Samuti arendati oluliselt oskust rakendada koostöist õppimist toetavaid ning õppijaid aktiveerivaid õppemeetodeid. Viimast toovad paljud õpetajad esile ka vabades vastustes.

Õpirände/õpirännete tulemusel arendasin/täiendasin... (hinnangud skaalal 1-5)

Positiivsete vastuste osakaal ehk vastusevariandid 5 – olen täiesti nõus ning 4 – pigem nõustun

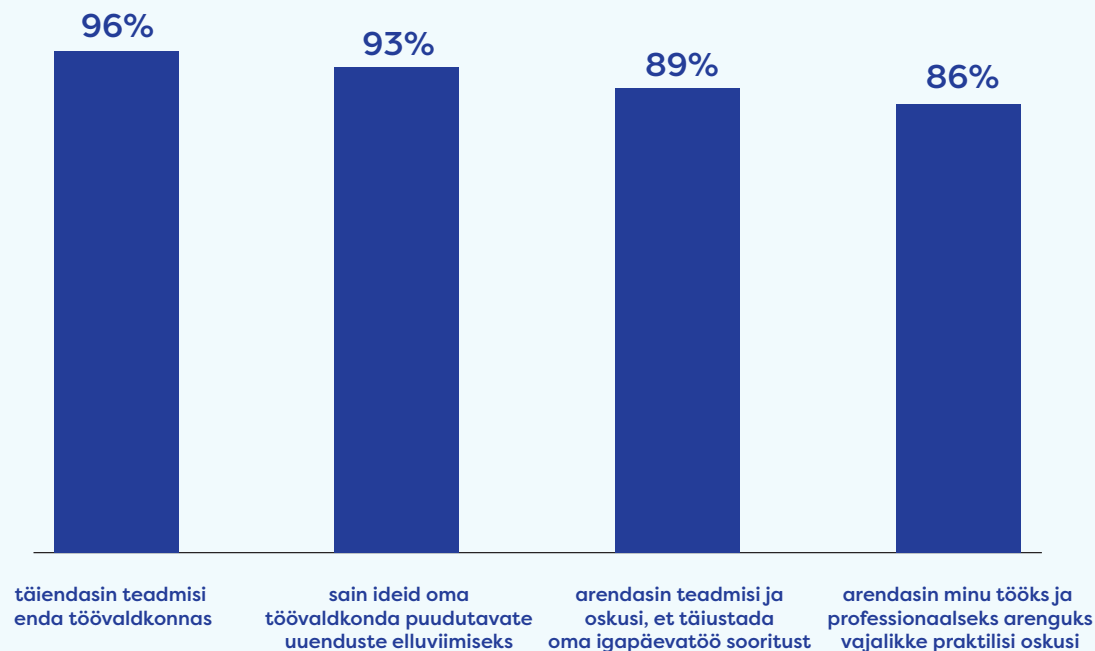
Joonis 5. Õpirändes osalenud õpetajate hinnangud erialaste pädevuste arendamisele

„Me kohtusime õpetajatega kuuest Euroopa riigist ühes Hispaania koolis, ja see kool on minu jaoks parim näide, kuidas arendada õpilaste loovust ja motiveerida neid õppima.“

– Töövarjutamisel osalenud õpetaja

Mitteõpetavad haridustöötajad arendasid õpirände tulemusel märgatavalt enda töös olulisi teadmisi ja oskusi. Õpirändel saadi nii ideid oma töövaldkonda puudutavate uuenduste elluviimiseks kui ka uusi teadmisi ja oskusi oma töö tõhusamaks sooritamiseks (vt joonis 6).

Õpirände/õpirännete tulemusel ... (hinnangud skaalal 1-5)

Positiivsete vastuste osakaal ehk vastusevariandid 5 – olen täiesti nõus ning 4 – pigem nõustun

Joonis 6. Õpirändes osalenud mitteõpetavate haridustöötajate hinnangud erialaste pädevuste arendamisele

Haridustöötajad töid erinevaid näiteid teadmistest ja oskustest, mida õpirände tulemusel arendati ning mis võimaldavad neil oma igapäevatöös tulemuslikumad olla ning oma töövaldkonnas uuendusi planeerida. Näiteks tõstsid tugispetsialistid esile, et õpirände tulemusel omandati teadmisi uutest meetodikatest ning juhtivad haridustöötajad tõid välja kvaliteedijuhtimisega seotud uute teadmiste ja oskuste arendamise. Õpirändes osalenud mitteõpetavate haridustöötajate seas oli suur osa ka Erasmuse koordinaatoreid, kes arendasid õpirändes koostööd partnerorganisatsioonidega ning lihvisid oma teadmisi ja oskusi projekti ja protsesside tulemuslikumaks juhtimiseks. Sealjuures arendati teadmisi õpirännete paremaks ettevalmistamiseks, aga õpiti ka õpirändes osalejaid tulemuste reflekteerimisel paremini toetama.

„Olen saanud võimaluse tutvuda rahvusvaheliste kvaliteedistandardite ja -protsessidega, mis on aidanud mul rakendada tõhusamaid ja läbipaistvamaid töömeetodeid oma valdkonnas.

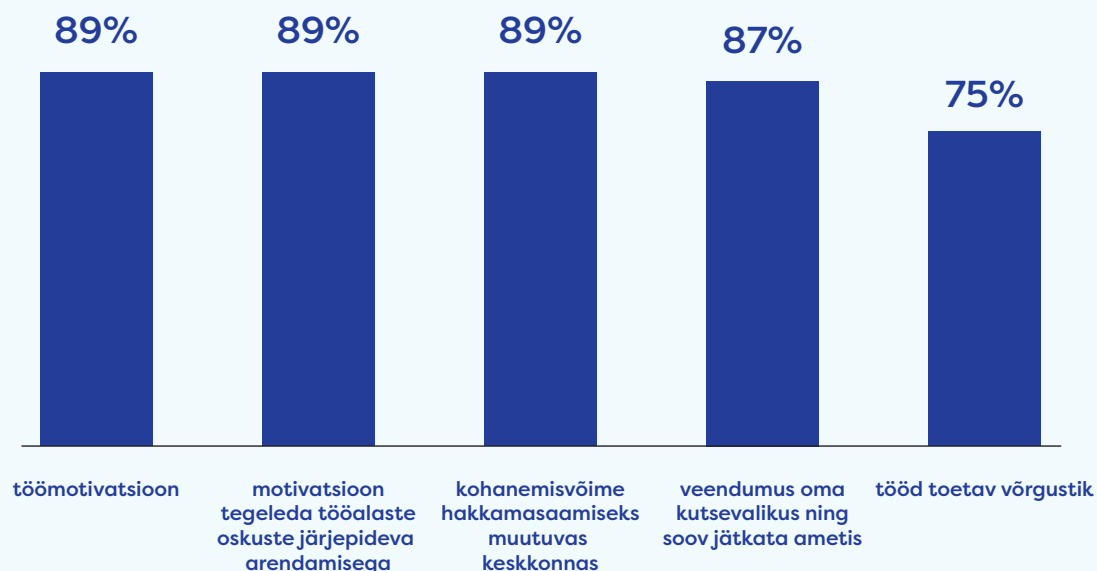
Rahvusvahelised kogemused on õpetanud mind väärtustama innovatsiooni kui vahendit tööprotsesside ja toodete kvaliteedi tõstmiseks.“

– Töövarjutamisel osalenud juhtiv haridustöötaja

C. Motivatsiooni ja enesekohaste pädevuste areng

Õpirändes osalemise tulemusena suurenes enamuse (89%) haridustöötajate töömotivatsioon. Samuti tõusis motivatsioon tegeleda järjepidevalt kutsealase enesetäiendusega (vt joonis 4). Teises keskkonnas ning tavapärasest tööruutiinist eemal viibimine suurendas kohanemisvõimet, mis on pidevalt muutuv keskkonnas hakkamasaamiseks oluline. Valdava enamiku (87%) haridustöötajate ametikindlus suurenes ning suurel osal (75%) laienes ka tööd toetav võrgustik.

Õpirändes osalemise tulemusena on suurenenud minu ... (hinnangud skaalal 1-5)

Positiivsete vastuste osakaal ehk vastusevariandid 5 – olen täiesti nõus ning 4 – pigem nõustun

Joonis 7. Haridustöötajate hinnangud enesekohaste pädevuste arendamisele ning motivatsiooni suurendamisele

D. Erinevate õpirändetüüpide tulemused

Küsitlusele vastanud on osalenud erinevates õpirände tegevustüüpides, enamasti olnud töövarjuks või osalenud kursustel ja koolitustel. Küsimustikus toodud pädevuste osas ei ilmne erinevate tegevustüüpide tulemustes olulisi erinevusi, need tulevad esile aga üksikute pädevuste puhul. Ilmneb, et töövarjuks olemine on andnud paremaid tulemusi õpetajatele õppijakeskse lähenemise rakendamiseks oluliste pädevuste arendamisel. Seevastu kursustel ja koolitustel osalenud arendasid rohkem digipädevust, sealhulgas digitaalse sisuloo kasutamise oskusi, oskust rakendada e-õpet ning oma töötõhustamiseks digivahendeid ja -võimalusi kasutada. Digiteemalised koolitused ja kursused on tavapäraselt suunatud kindlamate oskuste arendamisele ning võimaldavad koolituse teemast sõltuvalt saavutada paremaid tulemusi ka spetsiifilisemate oskuste arendamisel. Välismaal õppetööd läbi viinud vastajaid oli liiga vähe, et tegevuse tulemusi teiste tegevustüüpide omadega võrrelda.

Õpirände tulemusel töös toimunud muutused

Nii õpetajad kui ka teised haridustöötajad tõid esile, et nad on õpirändes osalemise tulemusena omandanud uusi teadmisi ja oskusi praktikas rakendanud ning viinud peale õpirändes osalemist ellu olulisi muutusi oma igapäevatöös. Järgnevalt on esitatud õpetajate endi poolt esile toodud peamised muutused õppetöö läbiviimises. Analüüsis joonistusi need välja nelja laiemat teemana: lähenemine õpetusele, õpetamine, õppevara ja koostöö (vt joonis 8).

LÄHENEMINE ÕPETUSELE

- õppijakeskse lähenemise rakendamine
- õppija individuaalse arengu toetamine
- toetava tagasisidestamine rakendamine
- õpikeskkonna kujundamine ja kohandamine
- rahvusvahelise kogemuse edendamine õppijate seas

ÕPETAMINE

- näitlikustamine, tundide rikastamine rahvusvaheliste teadmiste ja oskustega
- uute ideede, lähenemiste, töövõtete kasutamine õpetamises
- uute digivahendite ja -võimaluste kasutamine õppes
- hindamismeetodite või -kriteeriumite täiendamine
- rohe- ja jätkusuutlikkusega seotud teemade käsitlemine tundides

ÕPPEVARA

- õppevahendite täiustamine
- õppematerjalide täiustamine või loomine

KOOSTÖÖ

- lõimingu rakendamine õppes
- rahvusvahelise koostöö hoogustamine
- tulemuslikum koostöö ja suhtlus õppijatega
- koostöö arendamine lapsevanematega
- koostöö kooliväliste partneritega õppetöö rikastamiseks

Joonis 8. Õpirände tulemusel õpetajate töös toimunud muutused

A. Muutused õpetusele lähenemises

Õpirännetel osalenud õpetajad rõhutasid õppijakeskse lähenemise olulisust ja seda, et õppeprotsessis pühendatakse omandatud kogemuse toel rohkem tähelepanu õppijate vajadustele, nende motiveerimisele, kaasamisele ja arengu toetamisele, samuti õpikeskkonna kohandamisele õppijate vajadustest lähtuvalt.

„Oskan tabada õppijate tujusid ja nendest lähtuvalt tunnitööd koordineerida, samuti õpimotivatsiooni tõsta.“

– Koolitusel või kursusel osalenud õpetaja

„Olen pööranud rohkem tähelepanu õppetöö kui terviku planeerimisele õpilase vaatepunktist.“

– Töövarjutamisel osalenud õpetaja

Rahvusvahelises keskkonnas viibides saadi teadmisi selle kohta, kuidas õppijate mitmekesisusega paremini arvestada ja diferentseeritud õppe põhimõtteid rakendada, näiteks erineva emakeele või hariduslike erivajadustega õppijate õpetamisel.

„Kuna töövarjutasin mitmekultuurilises koolis, siis arenes minu arusaam diferentseeritud õppest nii vastavalt õpilaste akadeemilisele tasemele kui ka kultuurilisele ja sotsiaalsele erinevusele.“

– Töövarjutamisel osalenud õpetaja

Enda õpirände kogemusele toetudes julgevad õpetajad ka õppijatele (ja kolleegidele) rohkem õpirändes osalemist soovitada ehk kogemuse toel jõustatakse õppijate õpirändes osalemist. Kuna õpirändesse minekuks on vajalikud nii head õpitulemused kui ka võõrkeele oskus, motiveerib see õppijaid rohkem pingutama.

„Olen näidanud õpilastele videosid õpirändest ja julgustanud osalema õpilasi õpirändes.“

– Töövarjutamisel osalenud õpetaja

B. Muutused õpetamises

Õpetajad tõid arvukalt esile õpirände tulemusel õpetamises rakendatud muudatusi. Kasutusele võeti õppijakeskset lähenemist toetavad õppestrateegiad, näiteks õuesõpe ja mängustamine. Üheks oluliseks muutuseks oli meetodika rikastamine ajakohaste õppemeetoditega. Toodi esile, et õpirände tulemusel rakendatakse enam õppijaid aktiveerivaid õppemeetodeid ning uusi ideid saadi ka grupitöö ja iseseisvate ülesannete jaoks. Õppeprotsessis kasutatakse ka õpirände käigus omandatud teadmisi erinevatest hindamismeetoditest ja -kriteeriumitest, näiteks kooshindamist, õppijate enesehindamist ning tagasisidestamist ja analüüsi.

„Olen saanud uusi mõtteid ja meetodeid praktiliste tundide ülesannete osas ja kuidas neid ülesandeid hinnata.“

– Töövarjutamisel osalenud õpetaja

„Kasutan palju tunde nt tutvumismäng (valed ja õiged laused enda kohta), keskendumismängud tunni alguses (palli viskamine ja info meelde jätmine), koostöömängud (rollimängud, infokillud jne).“

– Kursusel või koolitusel osalenud õpetaja

Õpetajad kasutavad õpirände tulemusel rohkem näitlikustamist, tuues näiteid enda õpirände kogemusest ja välisriigis nähtust. Väliskogemuse toel rikastatakse õpet eluliste praktiliste näidetega, luuakse seoseid välismaailmas toimuvaga ning tutvustatakse teistes riikides levinud töövõtteid.

„Olen saanud erialaseid lisa oskusi, silmaring on laienenud, erinevad rahvusköögid ka eritehnikad. Omandatu annan edasi nii teooria, kui ka praktilistes tundides oma õpilastele, teeme erinevaid restoranipäevi.“

– Töövarjutamisel ja kursusel või koolitusel osalenud õpetaja

Õpirände kogemuse toel suurenes õpetajate veendumus sellest, et õpe peab lähtuma õpilaste vajadustest ning olema praktiline ja eluline. See laienes sellele, kuidas õpetatakse ja sellele, mida õpetatakse. Õpirände tulemusel pööratakse enam tähelepanu sellele, et õpitu oleks kasulik tööturule sisenemiseks ning teooria tihedamalt praktikaga seotud. Samuti peeti elulisuse tagamiseks oluliseks digivahendite kasutamise arengutega kaasas käia.

„Õpe peab olema väga praktiline ja väga ajakohane.“

– Töövarjutamisel osalenud õpetaja

Mitmed õpetajad tõid esile, et õpirände kogemuse toel kasutavad nad õppeprotsessis erinevaid digivahendeid ja -keskkondi nüüd rohkem ja julgemalt.

„Kasutan julgemalt digivahendeid. Õppisin, et digivahendite kasutamise võti seisneb enese pidevas täiendamises. Tulebki kogu aeg juurde õppida ja õpitut võimalikult kiiresti tundides rakendada. Näiteks Zoomis tundide tegemine ei ole raske.“

– Kursusel või koolitusel osalenud õpetaja

C. Muutused õppevaras

Kolmas oluline teema, mis analüüsis esile kerkis, oli õppevara täiendamine ja uuendamine. Õpetajad on õpirände tulemusel koostanud uut või täiustanud olemasolevat õppevara ning kasutusele võtnud ka õpirände sihtriikides kasutatavat õppevara. Näiteks täiendati õppematerjale ja ülesandeid praktiliste näidetega rahvusvahelistest kogemustest.

„Olulist täiendust sai Põhjamaade toidukultuuri õppematerjal faktide ja seoste poolest, mida ma enne ei teadnud.“

– Töövarjutamisel osalenud õpetaja

„Olen saanud ise targemaks jätkusuutlikkuse teemadel. Annan edasi neid teadmisi ka õpilastele. Olen kasutanud Moodle'i keskkonnas olevaid materjale jätkusuutlikkuse majandamise kohta toiduvalmistamisel.“

– Kursusel või koolitusel osalenud õpetaja

Õpirände tulemusel rakendavad mõned õpetajad õppes enam ka digitaalseid õppematerjale. Arendatud digioskuste toel on hakatud kasutama erinevaid digimaterjale, nt õppevideote loomine ja/või kasutamine. Lisaks on leitud viise, kuidas erinevates veebikeskkondades õppematerjalid kättesaadavamaks teha.

„Olen loonud uusi digitaalseid õppevahendeid.“

– Töövarjutamisel ja kursusel või koolitusel osalenud õpetaja

Partnerkoolides nähtu põhjal said õpetajad tõuke ka oma kooli õppevahendeid täiustada ning ideid täiendavate vahendite leidmiseks.

„Veendusin et õppevahendite ja praktiliste tööde vahendite hankimiseks ja täiendamiseks on vaja teha aktiivselt projektitööd nagu teevad teised kutseõppe asutused.“

– Töövarjutamisel ja kursusel või koolitusel osalenud õpetaja

„Tegin õppestendi autost.“

– Kursusel või koolitusel osalenud õpetaja

D. Koostöö

Paljud õpetajad tõid esile, et õpirännetes osalemine on soodustanud ja kaasa aidanud koostöö arengule nii rahvusvahelise koostöö kontekstis kui ka kolleegide vahel. Õpirännete tulemusel suurenes rahvusvaheliste partnerite võrgustik, mis viis omakorda rahvusvahelise koostöö hoogustumiseni koolis. Paranenud on suhted kolleegidega, eriti nendega, kes on ka ise õpirändes osalenud või kellega samal ajal õpirändel viibiti.

Õpirände tulemusel omandasid õpetajad uusi teadmisi ja ideid, kuidas paremini lõimimist rakendada. Omandatud ideid on kasutatud ka praktikas, näiteks eriala- ja üldõpingute või erinevate õppekavarühmade erialaõpingute lõimimise näol.

„[Õppisin ...] kuidas lõimida erialaõpet keeleõppega, kuidas õpetada eesti keelt mitte-eestlastele, kuidas õpetavad ühes tunnis koos erinevad õpetajad/juhendajad ja tugipersonal.“

– Töövarjutamisel ja kursusel või koolitusel osalenud ning välisriigis õpetamas käinud õpetaja

Toodi välja, et koostöö sujub paremini nende kolleegide vahel, kes on samaaegselt õpirändes osalenud, sest need õpetajad on üldiselt koostööle avatumad. Kuid koostööd on soodustanud ka õpirändes õpitu jagamine kolleegidega, nii ollakse teadlikum üksteise pädevustest ja sellest, kelle poole koostöö tegemiseks pöörduda.

„Paranenud suhted ja koostöö kolleegide vahel - erinevate kolleegidega õpirändes viibides on aega lähemalt tutvuda ja avastada neid toredate inimestena, kellega hiljem saab koostööd teha.“

– Töövarjutamisel osalenud õpetaja

„Kolleegid on teinud palju ettekandeid oma õpirännetest. Tänu õpirändele tean ja tunnen kolleegi rohkem ning tean, millise teemaga tema poole pöörduda, kui peaks abi vaja minema.“

– Töövarjutamisel osalenud õpetaja

Mõned õpetajad kirjutasid, et õpirände tulemusel tehakse õppe rikastamiseks enam koostööd kooliväliste partneritega. Samuti osatakse paremini suhelda ning arvestada õppijate ja nende vanematega. Viimaseid kaasatakse vajadusel ka koolielu muudatuste elluviimisse.

„Õpetamine väljaspool klassiruumi (ekskursioonid, matkad, muuseumid), erinevate huvigruppide kaasamine õppetöösse.“

– Kursusel või koolitusel osalenud õpetaja

E. Muutused muude haridustöötajate töös

Olenevalt oma igapäevatöö olemusest ja ülesannetest omandasid õpirännete käigus uusi teadmisi, kogemusi või said ideid ka teised haridustöötajad ning on peale õpirännet tõhustanud ja täiustanud oma töös kasutatavaid meetodeid. Näiteks on tõhustatud IT-protsesside automatiseerimist ja parandatud dokumentatsiooni struktuuri, et see oleks selgem ja kergemini jälgitav. Õpirändes osalenud tugispetsialistid toovad esile, et nad on õpirännete tulemusel täiustanud rakendatavat metoodikat, näiteks kasutanud vestluste läbiviimisel ankeetküsitlusi.

„Olen täiendanud õpilastega vestluste läbi viimiseks ankeetküsitlust. Selle täiendamise idee sain küsimuste osas just õpirändes osaledes.“

– Töövarjutamisel osalenud tugispetsialist

Juhtivad haridustöötajad ning spetsialistid on ellu viinud mitmeid uuendusi õppe- ja töökorralduses, näiteks praktiliste tundide korraldamises. Lisaks on omandatud ideid praktikakorralduse täiustamiseks ning parendatud kvaliteedijuhtimise protsesse, näiteks regulaarsete kvaliteediauditite läbiviimise ning süsteemsema tulemuste mõõtmise ja tagasiside kogumisega.

„Õpirände käigus omandatud kogemuste põhjal hakkasin suuremat rõhku panema tulemuste mõõtmisele ja tagasiside kogumisele. Viisin ellu regulaarsemad kvaliteediauditid ja küsitlused, mis võimaldavad töötajatel ja klientidel hinnata töö kvaliteeti ning tuvastada kitsaskohti.“

– Töövarjutamisel osalenud juhtiv haridustöötaja

Õpirändes osalemine on oluline enesetäienduse viis ka Erasmuse koordinaatoritele. Õpirännete tulemusel on loodud ja tõhustatud partnerlussuhteid teiste riikide õppeasutustega. Rahvusvahelise kogemuse toel on paranenud ka elluviidavate õpirännete kvaliteet, sest osatakse partnerite eripäradega paremini arvestada ning sellest lähtuvalt väljaminevaid ja sissetulevaid õpirändureid paremini toetada. Samuti on arenenud oskus enam tähelepanu pöörata erinevatele õpirände korraldusega seotud aspektidele, mis on viinud õpirännete kvaliteedi tõusuni. Nii on näiteks kolleege ja õpilasi tõhusamalt õpirännete kavandamisse ja elluviimisse kaasatud. Samuti on rohkem tähelepanu pööratud õpirände kogemuse reflekteerimisele, et tõsta õpirännete tulemusrohkust.

„Loodud meeskond, kes aitavad õpirännete elluviimisel: õpilaste nõustamine, toetamine õpirändel, Messengeri grupi loomine ja seal õpilastega kontakti hoidmine õpirände ajal. Olen arusaanud, et üksi ei pea kõiki asju tegema vaid tuleb kaasata õpetajaid ja kursusejuhatajaid.“

– Töövarjutamisel osalenud rahvusvahelise koostöö spetsialist

„Võibolla igapäevategevuse muutusena võiks nimetada seda, et pööran ka ise järjekindlamalt tähelepanu, et õpirändes käinud õpetajad ja töötajad sõnastaksid refleksioonis oma rändes osalemise tulemuse – mida õppisid ja mida saavad rakendada meie koolis.“

Ning et nende kogemusi jagataks kõigile õpetajatele eraldi selleks võetud ajal. Õpetajate märkamised ja õpitu on alati olnud väga praktiline ja mõnes mõttes toetab ka kooli väärtushoiakute kujunemist, kui õpetaja toob esile nt külastatud kooli korraldust õpilastega suhtlemisel vms.“

– Töövarjutamisel osalenud juhtiv haridustöötaja

F. Muutuste rakendamist takistavad tegurid

Mõned küsitlusele vastanud õpetajad ning üksikud mitteõpetavad haridustöötajad ei ole õpirännete tulemusel seni oma õpetamises või töös märkimisväärsed muudatusi ellu viinud. Osad neist pole veel jõudnud seda teha, kuid samas oli ka neid, kes juba kasutavad õpirändel kogetutega sarnaseid meetodeid või praktikaid ning ei pea seetõttu vajalikuks oma õpetuses midagi muuta.

Oli õpetajaid, kes ei ole oma igapäevatöös muutusi märganud, kuid nendivad, et on kogemuse toel hakanud oma tööd ja töökeskkonda enam väärtustama, näiteks teadvustanud tehnoloogiliste vahendite tõhusamat rakendamist õppes või üldisemalt heal tasemel õpetust.

Üldjuhul ei selgitanud õpetajad ja spetsialistid põhjuseid, miks õpirännete tulemusel muutusi praktikas ei rakendata. Põhjuseid võib olla mitmeid – õpirände jooksul õpitu ei pruukinud olla nende jaoks uus teadmine või ei sobinud fookuses olevad teemad või partner õpirändes osalenu profiiliga. Selleks et teha põhjalikumaid järeldusi, kuidas õpirändes õpitu ka nende õpetajate ja spetsialistide töös rakendust leiaks, oleks vaja seda teemat täiendavalt uurida.

Õpirännete mõju kooli tasandil

Õpirändes osalenud ja mitteosalenud haridustöötajad andsid oma hinnangu õpirännete mõjul õppeasutuse tasandil aset leidnud muutustele (vt joonis 9).

Haridustöötajate õpirännete tulemusel on meie koolis ... (hinnangud skaalal 1-5)

Positiivsete vastuste osakaal ehk vastusevariandid 5 – olen täiesti nõus ning 4 – pigem nõustun

Joonis 9. Õpirändes osalenud ja mitteosalenud haridustöötajate koondhinnangud õpirännete mõjule kooli tasandil

Enim vastanud tajus õpirännete mõjul rahvusvahelise koostöö suurenemist (80%) ning sellega seotud ambitsioonide täiendamist (79%). Lisatud selgitustest nähtub, et nii haridustöötajad kui ka õpilased soovivad üha enam õpirännetes osaleda ning on motiveeritumad õpirännete või projektide korraldamisele kaasa aitama. Samuti on õpirännete abil suurendatud välispartnerite võrgustikku, luues nii uusi võimalusi koostööks.

„Täienenud ja uuenenud välispartnerite võrk, töötajate ja ka õppijate suurem huvi õpirännete vastu. Töötajate suurem avatus ja nõusolek aidata kaasa erinevates koostööprojektides ja tugi meile Erasmus+ abil külla tulnud õppijatega tegelemises.“

– Töövarjutamisel osalenud õpetaja

„Näiteks katmikala automaatika alase õppe arendusteks algatatud koostööprojekti partnerid leidsime kooli pikaajaliste õpirände-/koostööpartnerite seast. Samuti oleme ise olnud partneriteks Erasmuse, Interregi ja Nordplus'i projektides läbi õpirände kontaktide.“

– Töövarjutamisel ja kursusel või koolitusel osalenud õpetaja

Enamik (73%) küsitlusele vastanud haridustöötajatest tajus, et õpirännete tulemusel on saavutatud olulisi tulemusi kooli üldiste arenguvajaduste täitmises. Samuti tajus valdav osa (74%) vastanutest, et kooli maine on tõusnud. Lisatud selgitustest nähtub, et seda nii välise maine näol kui ka koolisisiselt. Mitmed haridustöötajad tõid kommentaarides välja, et õpirännetest saadud väärtus seisnes nende jaoks paremas mõistmises, mis on enda koolis või üldisemalt Eesti kutsehariduses hästi. Selle tulemusel hakati oma kooli töökeskkonda rohkem väärtustama. Lisatud selgitustest ilmneb, et Eesti kutsekoolide haridustöötajate digioskusi peetakse paremaks, õppekorraldust koolides paindlikumaks ning õppebaasi kaasaegsemaks kui õpirände sihtriigis.

„Tõusnud kooli maine – meie koolis on õpilastel suurepärased võimalused osaleda välispraktikatel, samuti õpetajatel viibida õpirändes. Läbi nende saab kinnitust, kui heal tasemel on meie kutseõpe.“

– Töövarjutamisel osalenud õpetaja

Paljude küsitluses osalenute hinnangul on õpirännete tulemusel paranenud omavahelised suhted koolis, suurenenud üksteise toetamine ning üksteiselt õppimine, mis on aidanud kaasa koolisisese koostöö hoogustumisele. Lisatud kommentaaride põhjal võib järeldada, et see on muutnud töökeskkonna meeldivamaks, sest tuntakse paremini oma kolleege. Samuti on paranenud õpetamise kvaliteet, sest omavahel jagatakse uusi teadmisi, oskusi, meetodikaid, sh erinevaid õppemeetodeid ning lõimitakse õpet, et täiustada õppetööd.

„Suurenenud on üksteiselt õppimine, suhted on palju paremad. Abistame üksteist ja jagame materjale, räägime uutest meetoditest ja võtetest, korraldame ka koolitusi kolleegidele.“

– Kursusel või koolitusel osalenud õpetaja

Enamik (67%) vastanutest tajub koolisisese koostöö hoogustumise kõrval ka seda, et suurenenud on koostöö kooli ning kooliväliste partnerite vahel. Lisatud kommentaaridest nähtub, et koostööd tehakse enam kogukonna ning teiste õppeasutustega.

Ligi kaks kolmandikku vastajatest tajus, et õppetöös on ellu viidud olulisi arendusi: õppetöö läbiviimises ja korralduses, õppe sisus ning rakendatavas meetodikas. Ligi kaks kolmest vastanust tajus, et õpirännete mõjul on arendatud olemasolevate õppekavade, -moodulite ja koolituskursuste sisu. Mõnevõrra vähem ehk veidi enam kui pooled vastanutest tajuvad uute õppekavade, -moodulite või koolituskursuste loomist õpirände tulemusel ning lõimingute rakendamist õppetöö läbiviimisel. Lisatud kommentaaridest nähtub, et välisriikides kogetud praktikatest on saadud inspiratsiooni uute õppekavade väljatöötamiseks, näiteks ürituste korralduse ja podoloogi erialadel. Samuti on arendatud olemasolevaid õppekavasid, integreerides nendesse täpsemaid ja mitmekesisemaid teemasid, ning täiustatud rakenduskavasid.

„Õppekavade/moodulite/tundide arendamisel on sisse toodud teadmised välisriigis omandatust – nt hobuhoolduse eriala õppes on nii söötmise kui taastusravi teema oluliselt täienenud väliskoolide/-organisatsioonidest saadud kogemuse ja teadmise võrra ning ratsutamise tunnid on kaasavamad, mitmekesisemad, professionaalsemad. Ollakse teadlikumad looma käitumuslikest iseärasustest (kogemused-teadmised Soome, Rootsi, Belgia, Saksamaa ja Portugali koolide ja Zeratallide praktikatest).“

– Töövarjutamisel osalenud rahvusvahelise koostöö spetsialist

„Kestlike tehnoloogiate õppekavades võtsime õppekorraldusel aluseks ÜRO kestlikkuse 17 eesmärgi.“

– Töövarjutamisel osalenud juhtiv haridustöötaja

Täiendavalt toovad haridustöötajad kommentaarides esile, et välislähetuses õpitut on otseselt rakendatud enda koolis uute algatuste käimalükkamiseks, näiteks roherakuke, pop-up-restorani korraldamine.

„Õpiränne on inspireerinud meid algatama mitmeid suuri koolisiseseid projekte, millest on saanud lausa meie kooli traditsioonid ja tunnused. Oleme toonud välismaalt üle mõne väikese algatuse, millest hiljem on kasvanud meie jaoks pika ajalooga traditsiooniline üritus. Nt õpilaste ühisnäitus.“

– Töövarjutamisel ja kursusel või koolitusel osalenud juhtiv haridustöötaja

Sarnased üritused tõstavad üldisemalt õpirännete populaarsust ja tulemuste nähtavust, sest info levib rohkemate inimesteni ning osatakse enda ümber toimuvaid muutusi rohkem õpirännetega seostada.

Enamus (62%) küsitlusele vastanud haridustöötajatest tajus, et õpirändeprojektides osalemine on andnud tõuke ka teiste rahvusvaheliste projektide eestvedamiseks või neis osalemiseks. Mitmed haridustöötajad tõid lisatud kommentaarides näiteid Erasmus+ KA2 koostööprojektidest, mis viidi ellu õpirändes osalemisest inspireerituna.

„Algatati ja saadi rahastus Erasmus+ KA2. Koostöös rahvusvaheliste partneritega programmeeritakse virtuaalset taime, mida saab kasvatada virtuaalses kasvuhuones ja lisada erinevaid kasvukeskkondi.“

– Töövarjutamisel osalenud rahvusvahelise koostöö spetsialist

Veidi väiksem osa vastanutest tajus haridustöötajate õpirännete mõju digivahendite- ja võimaluste kasutamise hoogustumisele õppetöös (51%) ning digitaalse sisuloo rakendamisele õppe tõhustamisel (48%). Mõnevõrra võib madalamat hinnangut selgitada asjaolu, et kõigil koolidel ei ole samaväärses ulatuses Erasmuse plaani fookuses digitehnoloogiliste muutuste elluviimine. Siiski on mitmed koolid pärast õpirändeid kogetu mõjul soetanud kaasaegseid digivahendeid ja

võtnud kasutusele uusi digilahendusi. Sealjuures on pööratud tähelepanu ligipääsetavuse parandamisele. Samuti on täiendatud digitaalsed õppevara.

„Õppehaldussüsteemi arendusse õpirändel saadud kogemused, eriti ligipääsetavuse teemad.“

– Töövarjutamisel ja kursusel või koolitusel osalenud õpetaja

Märkimisväärselt vähe (41%) vastanuist tajus õpirännete mõju oluliste uuenduste elluviimisel juhtimisprotsessides. Õpirändes osalenud vastajate taustaandmetest nähtub, et paljud juhtivad haridustöötajad on õpirändes osalenud ja seda märkimisväärselt on, et uuendusi juhtimisprotsessides tajutakse muude loetletud muudatustega võrreldes kõige vähem.

Lisatud kommentaarides toodi mitmeid näiteid selle kohta, kuidas haridustöötajate õpirännetes osalemine võib otseselt või kaudselt aidata õpilasi motiveerida. Ise õpirändes osalenud õpetajad ja spetsialistid on altimad seda ka õppuritele soovitada ning usuvad, et õpirändes osalemise võimalus motiveerib õpilasi omakorda pingutama, sest osalemiseks on nõutud hea õppeedukus ning võorkeeleskus, mistõttu võtavad õpilased need endale eesmärgiks. Teisest küljest on õpetajad täius-tanud õpirändes osaledes meetodeid, mis aitavad õppeprotsessi õppijate jaoks kõitvamaks muuta ning õpitud materjali elulisemaks ja praktilisemaks muuta. See näib olevat õpetajate jaoks peamine viis, kuidas õpimotivatsiooni tõsta. Lisaks toodi mõnel juhul kommentaarides välja, et usutavasti tõstab ka uute digitaalsete õppevahendite rakendamine õppijate õpimotivatsiooni.

„Õpikeskkonda on jõudnud kiiremini mujal kasutatavad erialalised töövõtted, õppijate õpimotivatsioon on ka kõrgem kui oma eriala õpetaja arendab ennast ja on paremini kursis väljaspool toimuvaga, ja ka õppekeskkonda on toodud väikseid mujal toimivaid meetodeid.“

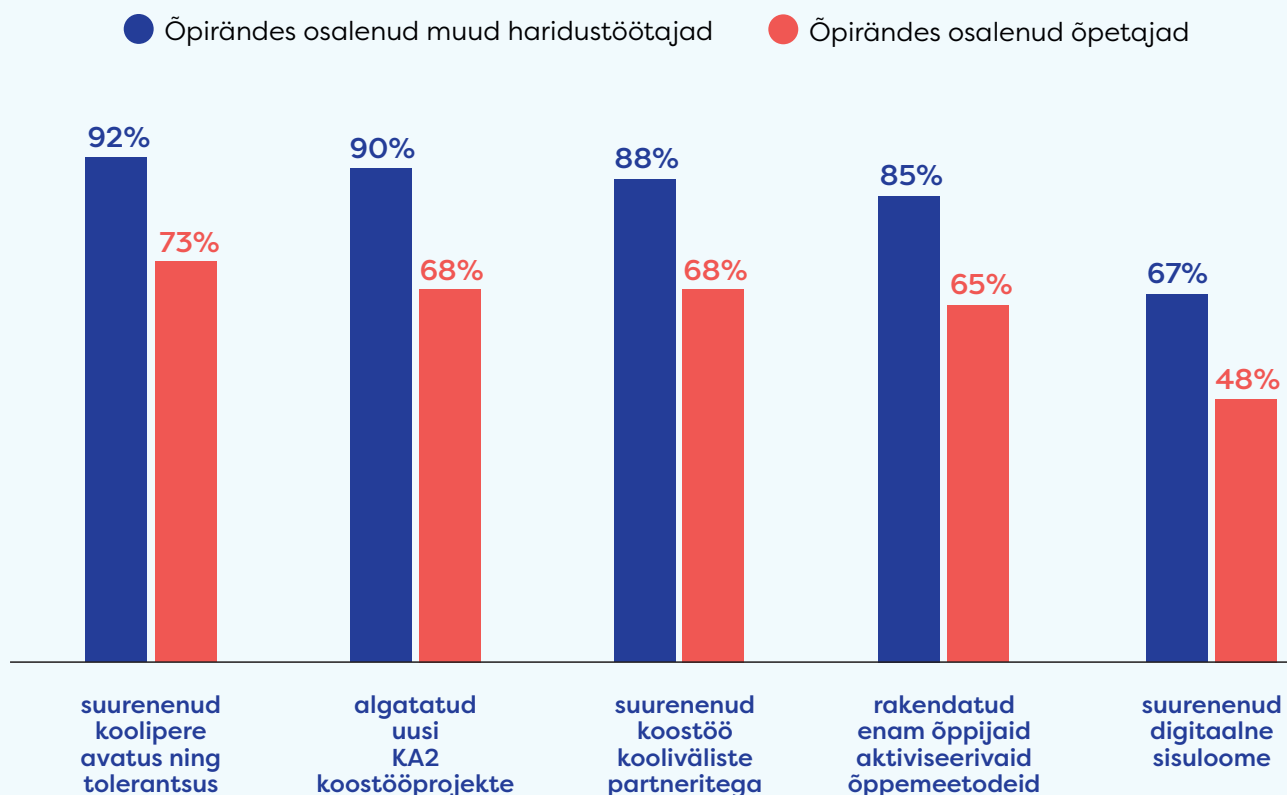
– Töövarjutamisel ja kursusel või koolitusel osalenud õpetaja

A. Erinevused õpirändes osalenud õpetajate ning muude haridustöötajate hinnangutes

Õpirändes osalenud mitteõpetajatest haridustöötajad, kelle seas on enim Erasmuse koordinaatoreid ning juhtivaid töötajaid, tajusid õpirände mõju õpirändes osalenud õpetajatest mõnevõrra positiivsemalt (vt joonis 10). Näiteks tajusid nad õpetajatega võrreldes enam, et õpirännete tulemusel on õppetöös rakendatud rohkem õppijaid aktiveerivaid

õppemeetodeid ning et õppes on suurenenud digitaalne sisuloome. Märkimisväärselt enam tajusid mitteõpetavad haridustöötajad ka seda, et õpirännete tulemusel on suurenenud nii koolipere avatus ja tolerantsus kui ka koostöö kooliväliste partneritega, sh uute Erasmus+ KA2 koostööprojekte algatamine. Paljud õpetajad ei pruugi mitmetesse uutessealgatus-tesse kaasatud olla ning neist ei olda teadlikud, mistõttu tajutakse neid muutusi ka vähem. Samas on juhtkonnal ning rahvusvahelise koostöö spetsialistidel laiem vaade kooli tasandil tehtavast koostööst ning selle suurenemisest õpirände mõjul, mis võibki tingida erinevused kahe grupi vahel.

Haridustöötajate õpirännete tulemusel on meie koolis ... (hinnangud skaalal 1-5)

Positiivsete vastuste osakaal ehk vastusevariandid 5 – olen täiesti nõus ning 4 – pigem nõustun

Joonis 10. Õpirändes osalenud haridustöötajate hinnangud õpirände mõjule kooli tasandil

B. Õpirände mõju takistavad tegurid

Osad õpirändes osalenud haridustöötajad ei täheldanud koolielus muutusi, mida võiks pidada õpirände mõjuks. Kas ei osata ühtegi konkreetset muutust kirjeldada või viidatakse, et muudatused on toimunud küll individuaalsel tasandil, kuid koolis üldisemalt pole neid täheldatud. Samuti paistab, et osadele haridustöötajatele on õpiränne andnud ideid muutusteks, mida soovitakse ellu viia, kuid erinevatel põhjustel pole reaalsete tegudeni veel jõutud. Põhjustena nimetati juhtkonna vähest toetust, ressursside puudust ning seda, et õpirändes mitteosalenud kolleegid pole koostööks avatud.

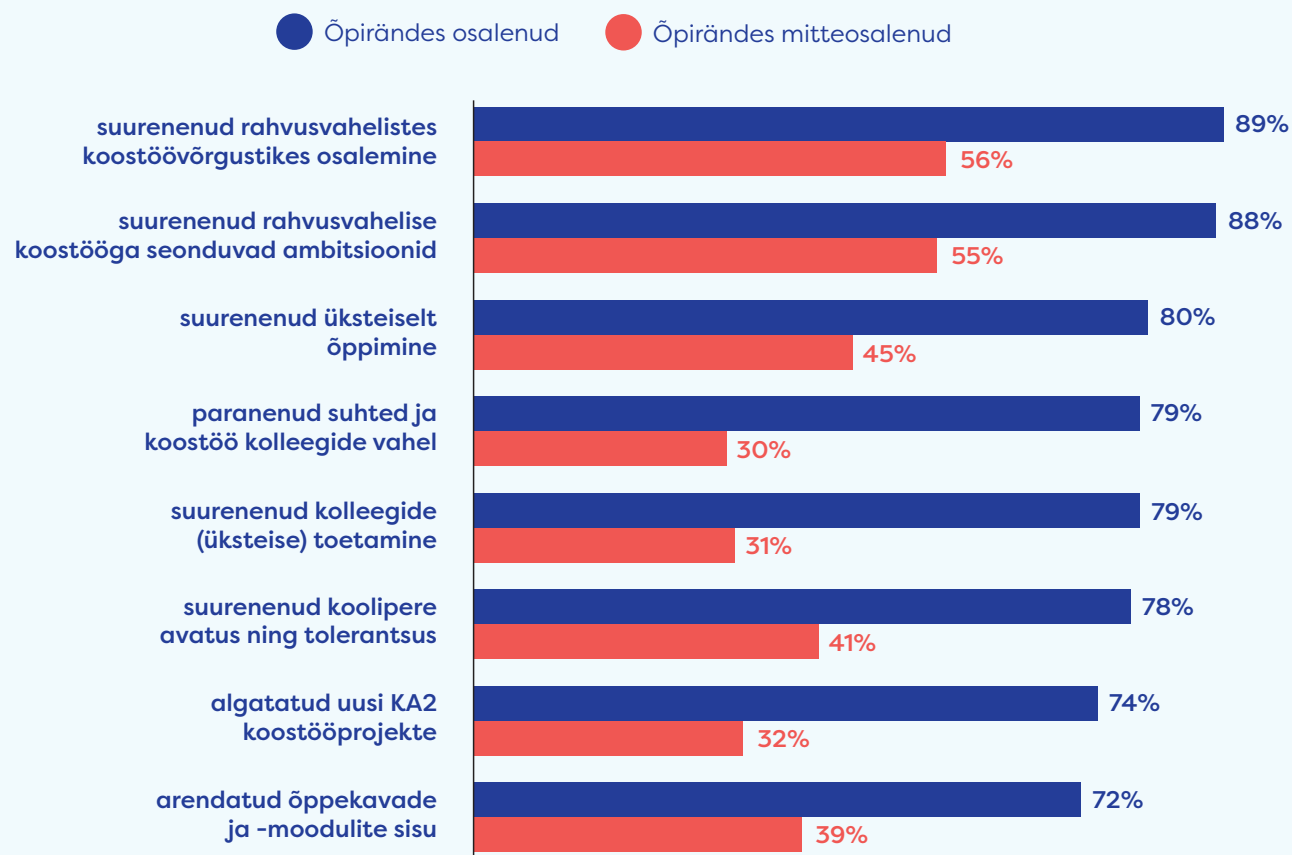
„Üksikute kolleegide puhul tean, et nad on võtnud saadud teadmisi/oskusi õppetöösse ning koostöö vähemalt nende õpetajatega, kellega koos õpirändel käidi on paranenud. Samas organisatsiooni üleselt ma ei näe, et oleks olulisi muudatusi tehtud. Kuna ajaline ressurss on piiratud ning asutusel on muud prioriteedid hetkel, siis suuremahulisemad ja rohkem eri inimeste vahelist koostööd nõudvad ideed pole praktikasse jõudnud.“

– Töövarjutamisel osalenud õpetaja

C. Erinevused õpirändes osalenud ja mitteosalenud haridustöötajate hinnangutes

Õpirändes osalenud ja mitteosalenud haridustöötajate hinnangutes ilmnevad olulised erinevused. Kuigi õpirändes mitteosalenud töötajad tõid osaliselt esile selles osalenutega sarnaseid muutusi, tajusid nad nende ilmnemist vähemal määral (vt joonis 11). Eriti selgelt ilmnis erinevus kahe grupi vahel kolleegide vaheliste suhete paranemise ning seeläbi omavahelise koostöö ning üksteise toetamise hoogustumise hinnangutes. Mitteosalenud haridustöötajad tajusid oluliselt vähem ka koolipere tolerantsuse ja avatuse suurenemist ning rahvusvahelise koostöö hoogustumist, sealhulgas KA2 meetme koostööprojektide algatamist.

Haridustöötajate õpirännete tulemusel on meie koolis ... (hinnangud skaalal 1-5)

Positiivsete vastuste osakaal ehk vastusevariandid 5 – olen täiesti nõus ning 4 – pigem nõustun

Joonis 11. Õpirändes osalenute ja mitteosalenute hinnangud õpirännete mõjule kooli tasandil

Paljud õpirändes mitteosalenud töötajad tõid vabades vastustes esile haridustöötajate isiklikku arengut ehk individuaalsel tasandil ilmnenu muutusi, näiteks märgati töörõõmu suurenemist ja võõrkeelte oskuse arengut, ning üldisemat avatust ja motivatsiooni muutuseid ellu viia. Kooli tasandil toodi enim esile rahvusvahelise koostöö hoogustumist, uute meetodikate rakendamist õppes ning õppe arendamist.

Õpirändes osalenutega võrreldes tõid paljud mitteosalenud esile, et nad pole märganud õpirände mõju oma koolis. Osad märkisid, et nad on koolis uued töötajad ega ole seetõttu veel õpirännetega kursis. Teised väitsid, et pole märganud ühtegi muutust ja nende valdkonna õpetaja pole olnud õpirännetesse kaasatud. Üksikud ei teadnud õpirännetes osalemise võimalustest ega ka sellest, kas nende enda kooli töötajad on nendest võimalustest osa saanud. Joonistus välja veel üks grupp vastanuid, kes olid küll märganud koolielus positiivseid muutusi, kuid ei julgenud väita, et need oleksid õpirännetega otseselt seotud.

„Muutusi on toimunud, aga kas need on kõik just tänu õpirändes osalemisele, on küsitav. Paljusid õpirändeid ma isegi ei tea rohkem, kui et äraolekutes on puudujad kirjas.“

– Õpirändes mitteosalenud õpetaja

Madalamad hinnangud õpirände mõjule võivad seega tuleneda sellest, et õpirändes mitteosalenud töötajatele ei levi selles osalenutega samaväärselt infot õpirännete tulemuste kohta. Mõned õpirändes osalenud haridustöötajad tõid välja, et koostööd ja jätkutegevusi eelistatakse koolis teha sarnaselt meelestatud kolleegidega või nende kolleegidega, kes samal ajal õpirändes osalesid ning kellega seal koostöösuhteid arendati, mistõttu ei pruugi õpirändes mitteosalenud haridustöötajad olla õpirännete tulemusel toimunud arendustesse ja tegevustesse kaasatud ega oma nende kohta informatsiooni.

Selleks, et tõsta teadlikkust õpirännete tulemustest, suurendada õpirännete kooliülest mõju ning kujundada ka positiivset suhtumist, on oluline kaasata õpirännetesse tulemuslikult neid kolleege, kes ei ole õpirändes varasemalt osalenud. Vastajad, kes on õpirändes osalenud, toovad esile, et edaspidi on lihtsam teha koostööd nii koolisiseste arenduste elluviimisel kui ka uute rahvusvaheliste koostöötegevuste algatamisel just õpirännetes osalenud töötajatega.

„Õpetajad, kes on osalenud õpirännetes, on avatud osalema hiljem ka koostööprojektides, mis läbi on rahvusvahelises koostöös osalevate õpetajate arv oluliselt tõusnud. Tänu sellele on meil ka võimalik olla kaasatud ja arendada rohkem erinevaid valdkondi.“

– Töövarjutamisel osalenud rahvusvahelise koostöö spetsialist

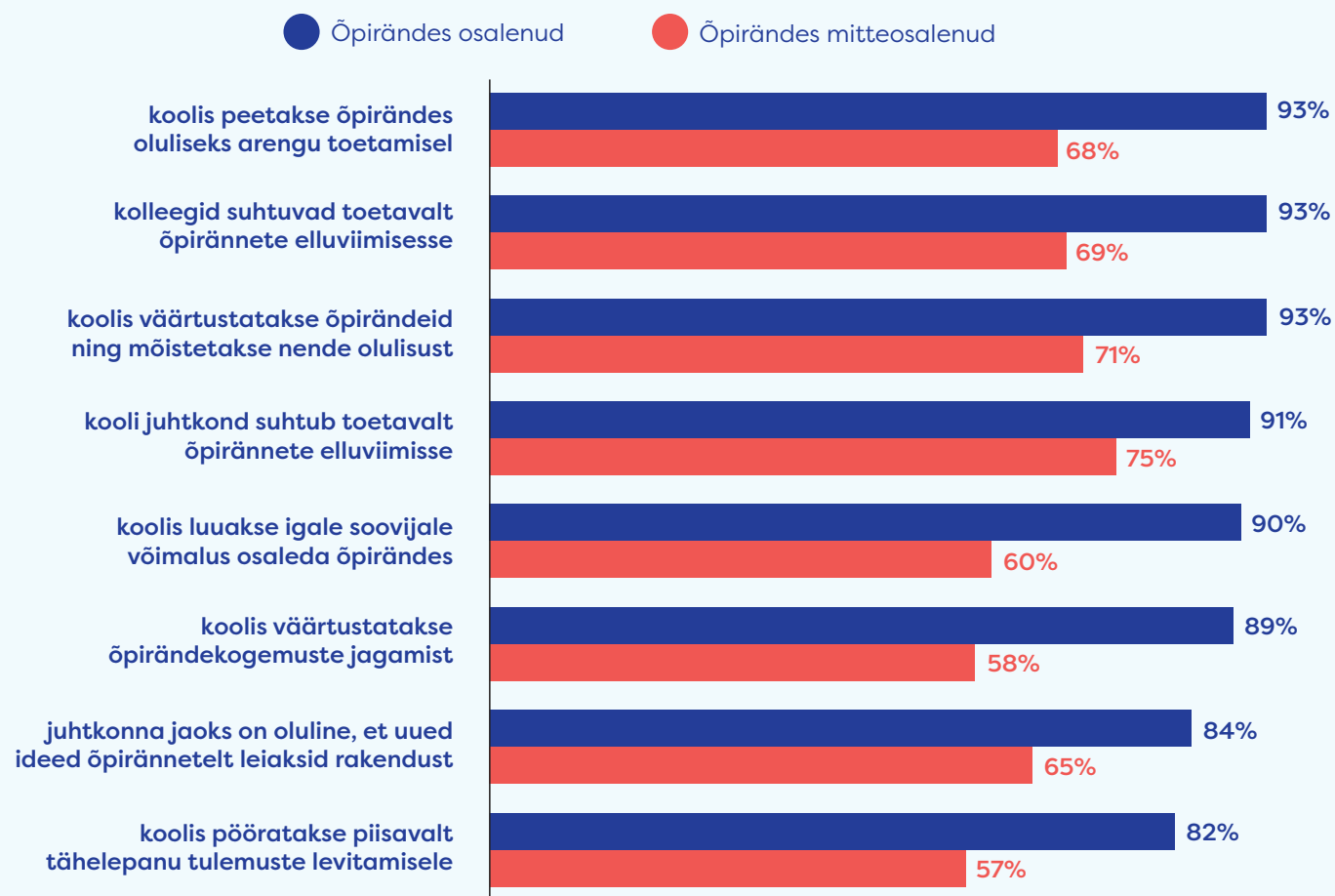
Lähtudes erinevustest õpirände mõju tajumises, võib järeldada, et õpirännete tulemuste levitamisele õpirändes mitteosalenud haridustöötajate hulgas võiks kutseõpet pakkuvates asutustes rohkem tähelepanu pöörata. Õpirännetes osalenud toovad esile palju kasulikke oskusi ja teadmisi, mida on enda õpetamises ja töös rakendanud, samuti näiteid olulistest muutustest kooli tasandil. Eesmärgiks võiks olla aga õpirände mõju levimine kaugemale kui vaid need, kes ise on rändes osalenud.

Õpirände väärtustamine õppeasutustes

Õpirändes osalenud haridustöötajad tajusid, et üldine suhtumine õpirännete elluviimisse on toetav. Valdav enamik vastanutest (vt joonis 12) tajus, et koolis mõistetakse õpirännete olulisust ja väärtust koolile ning kolleegid ja juhtkond suhtuvad õpirännete elluviimisse toetavalt. Samuti tajuti, et soovijatele luuakse võimalused õpirändes osalemiseks ning koolis väärtustatakse õpirände kogemuste jagamist. Õpirändes mitteosalenud haridustöötajate hinnangud olid aga võrreldes õpirändes osalenute hinnangutega madalamad. Kõige madalamalt hindasid mitteosalenud haridustöötajad levitus-tegevuste piisavust ning väärtustamist – veidi üle poolte õpirändes mitteosalenutest leidis, et koolis pööratakse piisavalt tähelepanu õpirände tulemuste levitamisele ning väärtustatakse kogemusvahetust. Eeltoodud aspektides ilmnemise ka suurimad erinevused õpirändes osalenud ja mitteosalenud töötajate hinnangutes. Kui 58% õpirändes mitteosalenud haridustöötajatest tajus, et koolis väärtustatakse õpirände kogemuste jagamist, siis õpirändes osalenutest tajus seda koguni 89% ehk vahe hinnangutes on 31 protsendipunkti. Õpirändes mitteosalenud haridustöötajad hindasid ka kõigile soovijaile õpirändes osalemise võimaldamist oluliselt madalamaks. Kui õpirändes osalenud haridustöötajatest valdav enamik (90%) tajus, et igale soovijale luuakse võimalus õpirändes osalemiseks, siis õpirändes mitteosalenutest tajus seda vaid 60%.

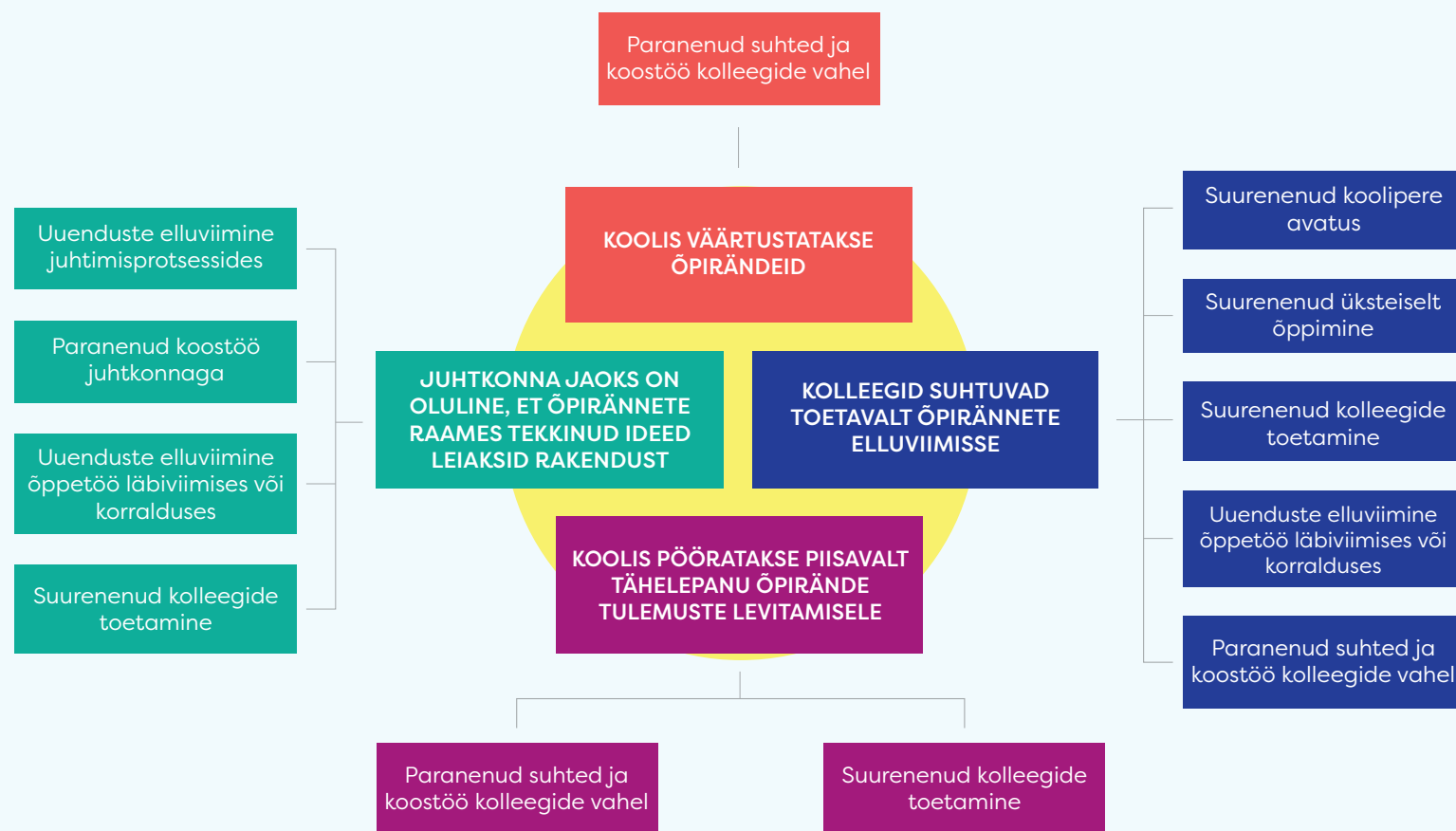
Tunnen, et ... (hinnangud skaalal 1-5)

Positiivsete vastuste osakaal ehk vastusevariandid 5 – olen täiesti nõus ning 4 – pigem nõustun
Joonis 12. Õpirändes osalenute ja mitteosalenute hinnangud õpirände väärtustamisele õppeasutuses

A. Õppeasutuses õpirände mõju avaldumist mõjutavad tegurid

Uuringust ilmnes, et see, millised muutused õpirännete tulemusel kooli tasandil avalduvad, oleneb oluliselt õpirännete väärtustamisest, sealhulgas suhtumisest nii õpirännete elluviimisse kui ka nende tulemusel rakendatavate muudatuste väärtustamisest õppeasutuses. Olulisemad tegurid, mis mõjutasid kooli tasandil tulemuste avaldumist, olid kolleegide suhtumine õpirännetesse ning juhtkonna tahe näha koolis õpirännetest tulenevaid muudatusi (vt joonis 13).

Joonis 13. Õppeasutuses õpirände mõju avaldumist mõjutavad tegurid

Kolleegide toetav suhtumine õpirännete elluviimisse mõjutas koolis seda, kuivõrd on õpirännete tulemusel paranenud suhted ja koostöö kolleegide vahel, suurenenud koolipere avatus üldiselt ning kolleegide üksteise toetamine ja üksteiselt õppimine. Samuti mõjutas kolleegide toetav suhtumine uuenduste elluviimist õppetöö läbiviimises või korralduses.

Õpirännete mõju avaldumiseks kooli tasandil oli kolleegide kõrval oluline ka juhtkonna suhtumine õpirännetesse, ennekõike juhtkonna soov näha, et õpirännete raames tekkinud uued ideed leiaksid koolis rakendust. Soov näha õpirännete tulemusel toimuvaid muudatusi, soodustas uuenduste elluviimist nii juhtimisprotsessides kui ka õppetöö läbiviimises ja korralduses, parandas koostööd juhtkonnaga ning suurendas kolleegide üksteise toetamist.

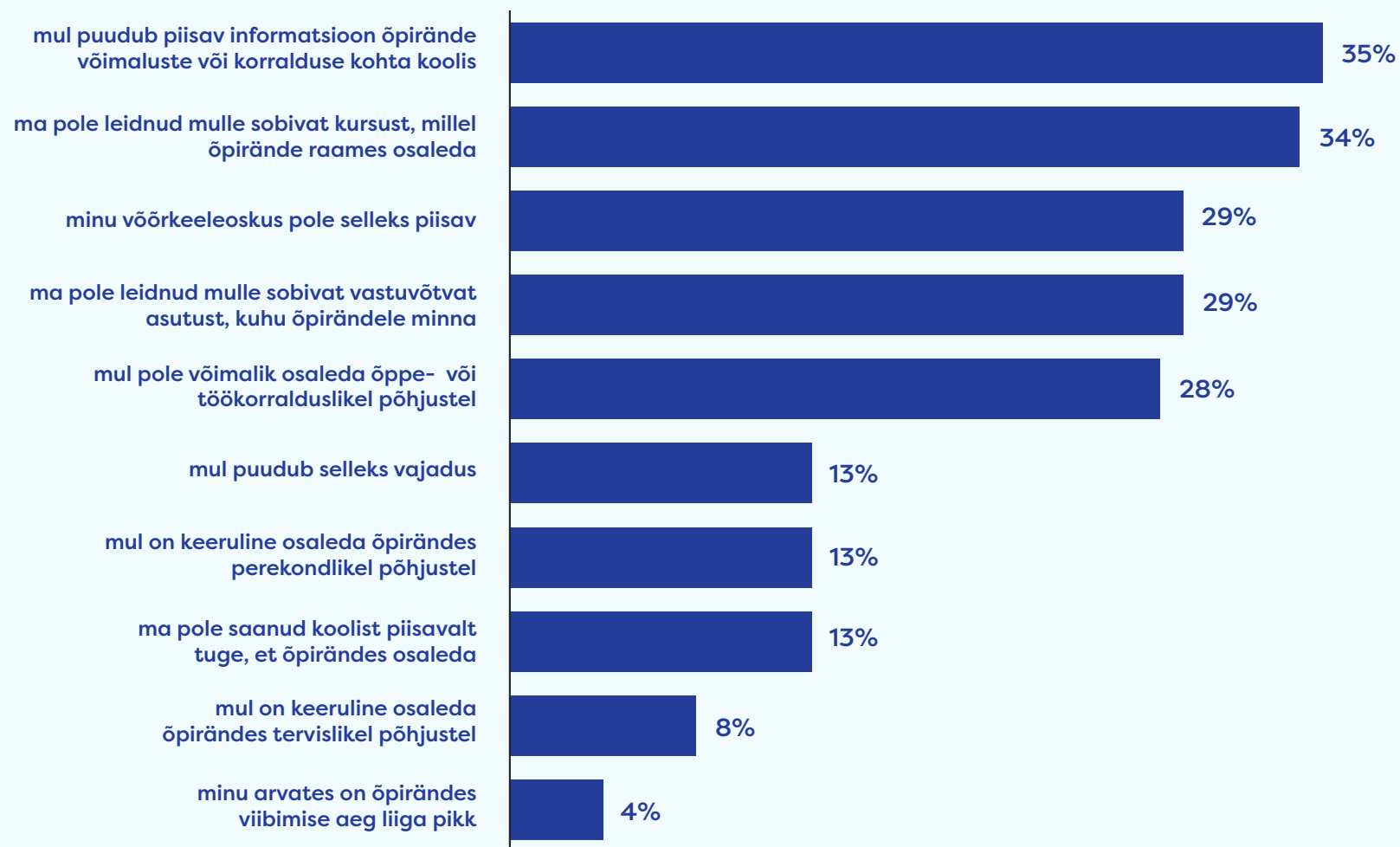
Õpirändes osalemist takistavad tegurid

Küsitlusele vastas 89 haridustöötajat, kes pole seni õpirändes osalenud. Enamus neist (83%) olid kas pigem või täiesti nõus, et soovivad tulevikus õpirändes osaleda. Tähelepanuväärne on, et õpirändel mitteosalenute hulgas oli oluliselt enam lühema tööstaažiga (kuni 5 aastat) vastanuid (39%) kui õpirändes osalenud haridustöötajate hulgas (23%). Mõned seni õpirändes mitteosalenud töötajad nentisid, et on oma praeguses töökohas ametis olnud lühikest aega ega ole seetõttu kas piisavalt teadlikud oma võimalustest või pole jõudnud praktilistel põhjustel veel õpirändes osaleda.

Üldiselt olid põhjused, miks õpirändes ei ole osaletud, seotud ebapiisava informatsiooniga õpirände korralduse või võimaluste kohta. Veidi üle kolmandiku (34%) õpirändes mitteosalenud vastajatest ei ole leidnud sobivat kursust, millel osaleda ning märkimisväärne osa (29%) ei ole leidnud vastuvõtvat partnerit. Samuti oli suure osa (28%) vastanute jaoks takistuseks töökorraldus, kuna õpirändes viibimise ajaks on keeruline leida asendajat. Enim esile toodud põhjuste hulgas oli ka ebapiisav võõrkeeleskus (vt joonis 14). Küsitluses välja toodud takistused on aga erinevate meetmetega ületatavad.

Need vastanud, kes tulevikus pigem või täiesti kindlalt ei soovi õpirändes osaleda, tõid esile mõnevõrra erinevaid takistavaid tegureid. Enim levinud takistus (60% vastanutest) oli ebapiisav võõrkeeleskus ning võrdlemisi suurel osal (33%) tervislikud põhjused. Tavapäraselt esinevad mitmed takistused samaaegselt. Märkimisväärne on, et ligi pool (47%) sellesse gruppi kuulunud vastanutest ei näinud vajadust õpirändes osaleda. Nende haridustöötajate puhul on kindlasti asjakohane õpirände kogemuste jagamine ja tulemuste levitamine, et suurendada teadlikkust õpirände kasust.

Ma ei ole seni õpirändes osalenud, sest ... (hinnangud skaalal 1-5)

Positiivsete vastuste osakaal ehk vastusevariandid 5 – olen täiesti nõus ning 4 – pigem nõustun

Joonis 14. Õpirändes osalemist takistavad tegurid

Põimitud õpiränne

Põimitud õpirändes ehk õpirändes, mis hõlmab ka virtuaalset osa (õpirändele eelnevalt/järgnevalt üheaegset õppimist/kohtumist virtuaalses keskkonnas) on osalenud veidi üle kolmandiku ehk 35% kõigist õpirändes osalenud haridustöötajatest. Samas ilmneb, et põimitud õpirännet mõisteti mõnevõrra erinevalt. Mõned osalenud tõid välja, et virtuaalne osa seisnes pelgalt elektrooniliselt praktilise info jagamises enne füüsilise õpirände toimumist ning mitmetel juhtudel kirjeldati koostööprojektide raames aset leidnud virtuaalseid tegevusi, mis viitab sellele, et vastanute seas puudus ühtne arusaam põimitud õpirände olemusest.

Valdav osa põimitud õpirändes osalenutest (90%) hindas seda haridustöötajate õpirännete elluviimisel asjakohaseks ning arvas, et see loob lisandväärtust. Samas ilmneb, et põimitud õpirändes mitteosalenud töötajad (82%) on skeptilised ega näe selleks vajadust.

Põimitud õpirändes osalenud kirjeldasid, kuidas seda ellu viidi ning mil viisil korraldatult põimitud õpirännet kasulikuks peetakse. Enamus juhtudel kasutati virtuaalset osa selleks, et osalejaid füüsiliseks õpirände tegevuseks ette valmistada. Peamiselt kohtuti vastuvõtva organisatsiooni esindajaga videokõne vahendusel omavahel tutvumiseks ja õpirände sisuga seonduvate küsimuste täpsustamiseks. Samuti jagati mõnel juhul varakult õpirände materjale, et osalejad saaksid ennast vastava teemaga paremini kurssi viia ning hiljem kohapeal põhjalikumalt ja süvitsi teemat käsitleda. Mõnel juhul kirjeldati kursuse või koolituse ettevalmistavas faasis ka osalejate teatavat taseme- või ootuste kaardistamist, et koolitusprotsessi tõhustada või personaliseerida.

„Virtuaalne osa annab palju juurde füüsilise õpirände õnnestumiseks. Osalejad saavad tutvuda veebi teel vastuvõtva partnerorganisatsiooniga, arutada täpsemalt ettevalmistavas faasis füüsilise õpirände detailid, räägitakse läbi olulised õpirände aspektid ning saadakse juba osa õpirände teabest kätte.“

– Töövarjutamisel osalenud rahvusvahelise koostöö spetsialist

„Toimus monitooring, kus täpsustati oskusi ja pädevusi.“

– Kursusel või koolitusel osalenud õpetaja

„Enne õpirändesse asumist tutvusime videosilla vahendusel, tutvustasime ennast ja sooritasime esimesed ülesanded õpirändeks.“

– Kursusel või koolitusel osalenud õpetaja

Mõned osalejad töid häid näiteid, kuidas õpirände virtuaalset komponenti kasutati ka sisuliste õppetegevuste korraldamiseks. Nii toimus mõne koolituse või kursuse puhul osa õppetööst, sealhulgas õpirändes osalejate kogemusvahetus, virtuaalselt.

„Õpetasime kordamööda erinevaid pedagoogilisi lähenemisi Zoom keskkonna kaudu ja kasutasime neid siis oma õppetöös. Õppetöö tulemuse filmisime ja pildistasime üles.“

– Kursusel või koolitusel osalenud õpetaja

Üksikjuhtudel toodi näiteid virtuaalse õpirände komponendi kasutamisest füüsilise õpirände järeltegevustes. Peeti kasulikuks, kui ka pärast õpirände füüsilise osa lõppu said osalejad vastuvõtjaga kontakti hoida, kokkuvõtteid teha, küsida vajadusel täpsustavaid küsimusi ja analüüsida edasisi koostöövõimalusi ühiste järeltegevuste elluviimiseks.

„Pärast füüsilist õpirännet on samuti hea mõne aja möödudes virtuaalselt kohtudes veelkord kokku võtta toimunud õpirännet ning teha järeldusi ja arutada edasised koostööplaani ja võimalikud arendused õppetöös.“

– Töövarjutamisel osalenud rahvusvahelise koostöö spetsialist

Mõned vastanud kirjeldasid põimitud õpirändena ainult virtuaalselt toimunud õpirändeid või muid koostöiseid tegevusi, mis olid peamiselt seotud koostööprojektide elluviimisega. Virtuaalse õppetegevuse kasudena toodi välja, et see annab võimaluse osa võtta üritustest, kuhu füüsiliselt kohale minna oleks keeruline. Seega on nii virtuaalsed kui ka vajaduspõhiselt lühemad põimitud õpiränded heaks võimaluseks, kuidas hoogustada õpirännetes osalemist nende haridustöötajate seas, kellel on erinevatel põhjustel keeruline pikemalt füüsilises õpirändes osaleda.

„Õpirände virtuaalne osa hõlmas veebipõhiseid töötubasid ja seminare, mis võimaldasid osalejatel jagada kogemusi ning õppida uusi meetodeid ilma füüsilise kohalolekuta. See lõi kasu, pakkudes paindlikke õppimisvõimalusi ja vähendades reisikulusid, samal ajal laiendades rahvusvahelist suhtlusvõrgustikku ja koostöövõimalusi.“

– Kursusel või koolitusel osalenud IT-spetsialist

Õpirände tunnustamine

Õpirändes osalenud haridustöötajatest pea pooled (45%) märkisid, et läbitud õpirännet tunnustati koolis ehk seda arvestati ametlikult läbitud tööalase täiendõppena. Suurem osa õpirändes osalenutest (76%) pidas õpirände tunnustamist täiendõppena oluliseks.

45% ÕPIRÄNDES OSALENUTEL
ARVESTATI ÕPIRÄNNET
TÖÖALASE TÄIENDÕPPENA

76% ÕPIRÄNDES OSALENUTEST
PIDAS ÕPIRÄNDE TUNNUSTAMIST
TÄIENDÕPPENA OLULISEKS

Vastanud kirjeldasid lühidalt, kuidas nende õpirännet koolis tunnustati ning selle põhjal ilmneb, et tunnustamist on mõtestatud erinevalt. Näiteks on peetud tunnustamiseks ka võimalust tööajast õpirändes osaleda. Enamus vastanutest tõi tunnustamisena siiski esile tööalase täiendõppena arvestamise viisid, näiteks stažeerimist või täiendkoolitusel osalemist osana töötaja professionaalse arengu kavast.

„Kool arvestab õpirännet täiendõppeks ja kutseõpetaja atesteerimisdokumentide esitamisel saan samuti neid kasutada.“

– Kursusel või koolitusel osalenud õpetaja

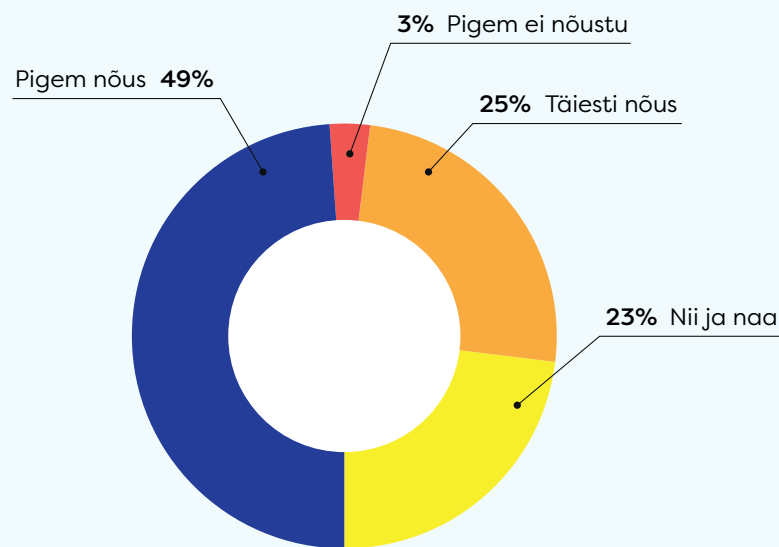
Õpirände tulemuste levitamine

Selleks, et õpirännete mõju ulatuks individuaalselt tasandilt kaugemale ehk organisatsiooni tasandile, on oluline roll õpirände tulemuste levitamisel. Selgub, et peaaegu kõik (99%) õpirändes osalenud haridustöötajad on oma õpirände kogemust kolleegidega jaganud. Samas ilmneb, et õpirändes mitteosalenutest on levitustegevustest osa saanud vaid 71% vastanutest. Enamus (88%) õpirändes osalenutest väitis, et on motiveerinud kolleege oma töös uusi ideid ja meetodeid rakendama. Samas märkis vaid 35% õpirände kogemusest töötajatest, et on saanud õpirändes osalenud kolleegidelt uusi ideid või meetodeid, mida oma töös rakendatakse. Kui õpirändel osalemise kogemust on kolleegidega jaganud pea iga töötaja, siis koolitustegevusi (nt õpituba, seminar) on läbi viinud neist oluliselt väiksem osa (52%) ning nendes koolitustegevustes on osalenud veidi üle kolmandiku (34%) õpirändes mitteosalenud töötajatest.

Nähtub, et osade õpirändes mitteosalenud haridustöötajateni info õpirännete tulemustest lihtsalt ei jõua. Enamus mitteosalenud haridustöötajatest ei ole saanud ka õpirändes osalenud kolleegidelt praktilisi teadmisi või ideid, mida oma töös rakendada. Tähelepanuväärne on ka see, et õpirände kogemusest töötajad on peaaegu sama palju osalenud õppijate kui kolleegide poolt läbi viidud levitustegevustes. Kui kolleegide kogemusvahetusel on osalenud 71% mitteosalenutest, siis õpilaste kogemuste jagamisel 66%. Praktilisi ideid või meetodeid, mida oma töös rakendada, on õpirändes osalenud kolleegidelt saanud 35% ning õppijatelt 28% mitteosalenud haridustöötajatest. Tõenäoliselt on kolleegide vaheliseks koostööks ning süsteemseks üksteiselt õppimiseks koolisiseselt rohkem võimalusi ja formaate kui õppijate ja töötajate vahel, mistõttu vajab tulemuste levitamine kolleegide seas suuremat tähelepanu.

Tõestust selle kohta, et levitustegevuste tulemuslikkuse tõstmiseks on potentsiaali, annab ka õpirändes osalenute enda hinnang levitustegevuste piisavusele. Märkimisväärne osa neist (26%) hindas, et nad oleksid saanud õpirände levitustegevustesse rohkem panustada (vt. joonis 15).

Tunnen, et olen piisavalt tegelenud õpirände tulemuste levitamise ja seeläbi suurendanud õpirände mõju koolis (või laiemalt)

Joonis 15. Õpirändes osalenud haridustöötajate hinnang oma levitustegevuste piisavusele

Levitustegevuste tulemuslikkuse suurendamiseks tuleks enam tähelepanu pöörata, et suurendada õpirännete mõju kooli tasandil ning õpirändes mitteosalenud töötajate motivatsiooni ja valmidust õpirändes osaleda.

„Jagame vastastikku kogemusi ja läbi selle suureneb õpetajate motivatsioon ka ise käia, kogeda, õpitunde paremaks muuta.“

– Töövarjutamisel osalenud õpetaja

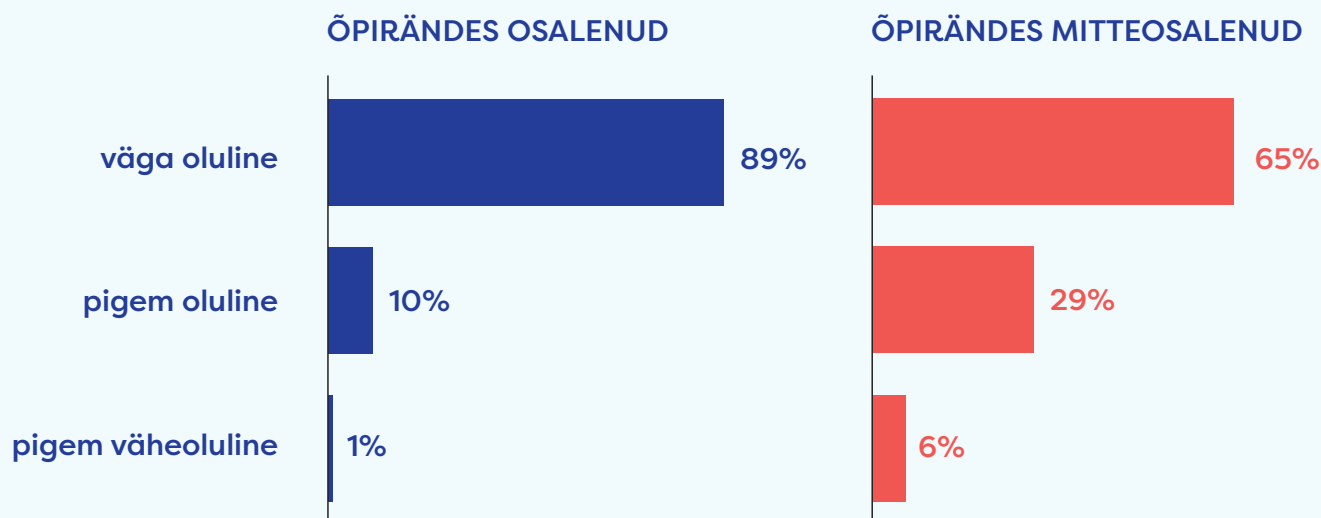
„Tegelikult ei ole muudatusi märganud, kuna on tegemist suure kooliga ning ei jagata omavahel informatsiooni. Sotsiaalmeedia tegevus on NULL, seega kui tõesti osaletakse, siis pigem jagatakse kogemusi konkreetse töötajaga seotud osakonnasiseselt.“

– Õpirändes mitteosalenud õpetaja

Hinnang õpirände jätkumise olulisusele

Nii õpirändes osalenud kui ka mitteosalenud töötajad pidasid õpirännete toimumist ja jätkumist kooli ja töötajate arengu toetamisel oluliseks tegevuseks (vt joonis 16).

Kui oluline on sinu arvates töötajate õpirännete toimumine ja jätkumine teie koolis (kooli ja töötajate arengu toetamiseks)?

Joonis 16. Õpirändes osalenute ja mitteosalenute hinnang õpirände jätkumise olulisusele

ETTEPANEKUD JA SOOVITUSED

Pädevuste arendamine õpirändes

Uuringust nähtub, et õpetajad ja muud haridustöötajad on õpirände tulemusel oma erialaseid pädevusi oluliselt arendanud. Ilmnes, et õppijakeskse lähenemise rakendamiseks tähtsate pädevuste arendamisel on töövarjuks olemine võrreldes kursustel ja koolitustel osalemisega andnud paremaid tulemusi. Sellest tulenevalt võiksid õpetajad, kelle koolitusvajadus on seotud õppijakeskse lähenemise rakendamise pädevuste arendamisega, osaleda enam töövarjutamisel.

Lisaks erialastele pädevustele arendasid õpetajad ja muud haridustöötajad õpirände tulemusel ka võtmepädevusi, sealhulgas võõrkeeleskust, kohanemisvõimet ja oskust arvestada oma töös kultuurilist mitmekesisust. Hinnang digipädevuse arendamisele oli teiste võtmepädevustega võrreldes oluliselt madalam. Samas on paljudes kutseõppeasutustes Erasmuse strateegiliste plaanide osaks ka digipädevuste arendamine ning digitehnoloogiate tõhusam rakendamine, mille juures on oluline haridustöötajaid nende digioskuste ja -teadmiste arendamisel võimestada. Uuringust nähtus, et digipädevuse arendamisel annab paremaid tulemusi koolitustel ja kursustel osalemine, mistõttu võiks hoogustada koolitustel või kursustel osalemist nende osalejate seas, kelle õpiväljundid on seotud digipädevuste arendamisega. Samas võivad õpirände tulemusi mõjutada mitmed erinevad tegurid korraga ning seetõttu vajab digipädevuste arendamiseks täiendavate võimaluste väljaselgitamine tähelepanu edasises uuringuetapis.

Õpirände tulemusel töös toimunud muutused

Uuringust nähtub, et valdav enamik õpirändes osalenutest on selle tulemusel oma töös erinevaid muudatusi läbi viinud. Samas oli õpirändurite seas neidki, kes pole oma tööpraktikas olulisi muutusi teinud. Uuringu tulemustest ei selgu üheselt põhjuseid, mis muutuste rakendumist takistavad. Omandatud praktika elluviimiseks on oluline esmalt oma õpikogemust mõtestada ning analüüsida. Selleks tuleb õpirändele seada individuaalne õpiväljund, mille toel oleks võimalik õpikogemust ning seatud eesmärgini jõudmist reflekteerida. Oma kogemuse sügav ja süsteemne mõtestamine ning reflekteerimine viib

suurema tõenäosusega selle rakendamiseni praktikas. Siin on oluline kooli toetus ja jõustamine, nt refleksioonimudelite tutvustamine õpirände ettevalmistavas faasis, refleksiooniprotsessi planeerimine enne õpirännet, reflekteerimine peale õpirännet õpiringis või töötoas kolleegidele.

Siiski on põhjalikumate ja süsteemsemate järelduste tegemiseks selle kohta, kuidas õpirändes õpitu leiaks rakendust ka nende töös, kes õpirännete mõjul muutusi ellu viinud ei ole, vaja teemat täiendavalt uurida.

Õpirännete mõju kooli tasandil

Uuringu tulemustest nähtub, et enamusele õpirändes osalenutest avaldas selles osalemine olulist mõju individuaalsel tasandil, ent kooli tasandil tajuti efekti mõnevõrra vähem. Suurendamaks kooliülest teadlikkust õpirände mõjust, on oluline pöörata rohkem tähelepanu õpirände tulemuste tõhusamale levitamisele. Uuring näitab, et õpirändes osalenud haridustöötajad eelistavad teha koostööd pigem nendega, kes on samuti õpirändes osalenud. Kooliülese mõju tugevdamiseks tuleks seetõttu pöörata rohkem tähelepanu nende kolleegide kaasamisele, kellel õpirände kogemus puudub. See aitaks suurendada koostööd ja edendada jätkutegevusi kõigi kolleegide vahel.

Uuringust nähtub ka, et kolleegid, kes ise õpirändes osalenud ei ole, ei saa tihtilugu levitustegevustest osa ning üldine levitustegevuste mõju õpirändes mitteosalenud haridustöötajate tööpraktikale on madal. Kooliülese mõju avaldumiseks on aga oluline kooliüleselt süsteemsemalt ja tõhusamalt õpirände tulemusi levitada. Esmatähtis on seada selged eesmärgid, mida soovitakse levitamise tulemusena saavutada. Seejärel tuleb valida sihtrühmadele sobivad levitustegevused ja viia neid järjepidevalt ellu, kasutades erinevaid kanaleid, nagu meedia ja sotsiaalmeedia, ning arvestada eri sihtrühmade, sealhulgas kooliväliste huvipoolte eripäradega.

Kutseõpet pakkuvad asutused võiksid keskenduda tõhusamatele levitusmeetoditele, kuna pelgalt kogemusest rääkimine ei ole piisavalt mõjus. Seetõttu tasub rakendada praktilisi meetodeid, nagu omandatu ja kogetu esitamine minitundidena, töötubade, õpiringide või seminaride korraldamine. Oluline on katsetada erinevaid meetodeid, valida kõige tõhusamad ja tagada levitustegevustes süsteemne lähenemine.

Õpirännete väärtustamine

Uuringust järeldub, et kooliülestest muutustest avaldumist mõjutab enim kolleegide ja juhtkonna suhtumine õpirännete elluviimisse ning kooli juhtkonna tahe toetada süsteemselt haridustöötajate professionaalset arengut ning väärtustada õpirännete tulemusel toimunud konkreetseid muutusi. Koolide lõikes võib siin olla märkimisväärsed erinevusi ning võimalused suhtumise muutmiseks ja kujundamiseks varieeruvad, mistõttu vajaks teema koolipõhiselt lahti mõtestamist ning analüüsimist, et suurendada õpirände mõju avaldumist. Koolide üleselt on oluline kaasata õpirännetesse järjest enam osalemiskogemusega kolleege, et vahetu kogemuse toel kujundada nende seas parem arusaam õpirände kasulikkusest, suurendada valmisolekut kolleegide vaheliseks edasiseks koostööks ning arendustegevustes osalemiseks.

Õpirändes osalemist takistavad tegurid

Uuringu tulemustest selgus, et enamus seni veel õpirändes mitte osalenud töötajaid soovib tulevikus õpirändes osaleda ning nad peavad õpirännet nii töötajate kui ka kooli arengu toetamisel oluliseks. Siinkohal on tähtis toetada esmakordseid osalejaid ning aidata neil takistused ületada, et õpirändes osalemine oleks võimalik. Märkimisväärne osa (39%) õpirändes seni mitteosalenud töötajatest on lühikese tööstaažiga (kuni 5 aastat). Võttes arvesse, et õpirändes osalemise tulemusel on valdav enamik õpetajaid ja spetsialiste suurendanud oma kutsekindlust ja töömotivatsiooni, tundub eriti oluline võimaldada õpirändes osalemist ka lühema staažiga õpetajatele ja spetsialistidele. Sellele grupile tuleks pöörata kõrgendatud tähelepanu ning pakkuda neile vajaduspõhist tuge, sh mentorlust, ja võimaldada vajadusel ka lühemat õpirännet.

Uuringust ilmneb, et enam levinud takistused on erinevaid meetmeid rakendades ületatavad. Peamiselt takistab õpirändes osalemist ebapiisav informatsioon õpirände korralduse kohta, sealjuures töö korraldamise võimalustest lähetuses viibimisel ajal, aga ka sobiva vastuvõtva asutuse puudumine. Siinkohal võiksid info jagamisel abiks olla sarnase tööprofiiliga õpirändes osalenud kolleegid ja Erasmuse koordinaatorid, kellel on laialdasem teadmine kooli partnervõrgustikust. Samuti on oluline juhtide toetus ja abi töö ümberkorraldamisel õpirändes viibimise ajal.

Olulise takistusena ilmneb ka ebapiisav võõrkeeleoskus, mille puhul võib aidata info jagamine enesetäienduse võimaluste kohta või kogemusvahetus sarnase murega silmitsi olnud kolleegiga.

Märkimisväärne on, et neist haridustöötajatest, kes pigem või kindlasti ei soovi tulevikus õpirändes osaleda, ei taju ligi pooled selleks ka vajadust. Seetõttu on oluline leida tõhusaid viise, kuidas neile õpirände tulemusi paremini levitada, tõstes nende teadlikkust õpirände kasulikkusest ja olulisusest.

Uuring andis enim levinud takistustest vaid põgusa ülevaate, seega on süsteemsemate ettepanekute ja kaasamisstrateegiatega väljatöötamiseks oluline pöörata uuringu edasises etapis süvendatud tähelepanu osalemiskogemusega haridustöötajate poolt kogetud takistuste uurimisele.

Põimitud õpiränne

Uuringust nähtub, et haridustöötajad mõistsid põimitud õpirände tähendust mõnevõrra erinevalt. Seetõttu on oluline tõsta õpetajate ja spetsialistide teadlikkust põimitud õpirände olemusest ja võimalustest. Ilmneb, et valdav enamik põimitud õpirändes osalenud haridustöötajatest pidas seda asjakohaseks ning õpirändele lisaväärtust loovaks. Arvestades asjaolu, et vaid ligi kolmandik õpirändajatest on põimitud õpirändes osalenud, tuleks õpirände üldise kvaliteedi tõstmiseks selle rakendamist hoogustada. Põimitud õpirändes osalemise edendamiseks on oluline jagada häid praktikaid selle korraldamise osas.

Õpirände tunnustamine

Uuringust nähtub, et võrdlemisi väiksel osal õpirändes osalenutest tunnustati õpirännet ehk arvestati seda tööalase täiendõppena. Võttes arvesse, et tegemist on professionaalse enesetäiendusviisiga, on oluline, et kõigi haridustöötajate õpirändeid ka vastavalt tunnustataks. Siinkohal tuleb tõsta teadlikkust õpirändest kui olulisest võimalusest haridustöötajate professionaalseks enesetäienduseks. Mõnevõrra madalamat hinnangut võib tingida ka asjaolu, et osad vastajad ei ole tunnustamise tähendust täpselt mõistnud. Tunnustamisega seotud probleematika välja selgitamisele pööratakse uuringu jätkuetapis täiendavalt tähelepanu.

KOKKUVÕTE

Uuringust nähtub, et Erasmus+ programmi haridustöötajate õpiränne on kutseõpetajate ja kutsehariduse spetsialistide jaoks oluline võimalus, mis toetab nii nende professionaalset kui ka isiklikku arengut. Õpirände mõjul on haridustöötajad viinud oma töös ellu olulisi arendusi, näiteks täiustanud lähenemist õpetusele, kui rakendatavaid meetodikaid ja õppevara, ning suurenenud on koostöö kolleegide vahel. Õpirännete mõju on avaldunud ka organisatsioonilisel tasandil, näiteks on õppeasutustes ellu viidud uuendusi õppetöö läbiviimises ja sisus ning hoogustatud on rahvusvahelist koostööd. Nii ulatub õpirändes osalemise mõju üksikisiku tasandilt palju kaugemale, paraneb kutsehariduse kvaliteet, mis omakorda aitab õppijaid tuleviku väljakutseteks meie kiiresti muutuvas keskkonnas, sealhulgas tööturul paremini ette valmistada. Uuringu tulemused kinnitavad, et CEDEFOPi¹ ja OECD² strateegilistes dokumentides välja toodud oodatavad õpirände tulemused ja mõjud on nähtavad ka Eesti kutseõppeasutustes ning haridustöötajate seas.

Uuring tõi esile mitmed ettepanekud ja soovitused õpirände tulemuste ja mõju suurendamiseks kutseõppeasutustes. Esiteks on haridustöötajate õpirännetes oluline pöörata rohkem tähelepanu digipädevuste arendamisele koolituste ja kursuste kaudu, et õpetajad ja muud kutsehariduse spetsialistid saaksid oma töös tõhusamalt digitehnoloogiaid rakendada. Teiseks aitaks õpirändest saadud kogemusi praktikas paremini rakendada reflekteerimise protsessi toetamine koolides, näiteks läbi õpirände eelsete ja järgsete arutelude. Samuti on õpirände kvaliteedi tõstmiseks ja selle kasu suurendamiseks soovitatav edendada põimitud õpirännet.

Kooliülese mõju suurendamiseks on oluline kaasata õpirändes seni mitteosalenud töötajad ning levitada õpirände tulemusi süsteemsemalt ja tõhusamalt. Tõhusamate levitusmeetodite rakendamine, nagu omandatud teadmiste ja kogemuste jagamine minitundidena, töötubade, õpiringide või seminaride kaudu, võib anda paremaid tulemusi kui pelgalt kogemusest rääkimine. Selleks, et soodustada õpirände mõjude avaldumist kooli tasandil, peavad kolleegid suhtuma õpirännete elluviimisse toetavalt ning juhtkond väärtustama õpirände tulemusi ja nende rakendamist praktikas.

¹ OECD (2020). Education at a Glance 2020: OECD Indicators. Paris: OECD Publishing: <https://doi.org/10.1787/69096873-en>

² Cedefop (2023). The future of vocational education and training in Europe: synthesis report. Luxembourg: Publications Office. Cedefop reference series, No 125: <http://data.europa.eu/doi/10.2801/08824>

Õpirände mõju suurendamiseks tuleks kaasata õpirännetesse rohkem neid kolleege, kes ei ole ise õpirändes osalenud, et edendada koostööd kõigi töötajate vahel. Lisaks on oluline pakkuda rohkem tuge ja mentorlust lühema töökogemusega õpetajatele ja haridustöötajatele, et soodustada nende osalemist õpirändes ning toetada nende professionaalset arengut. Uuringu piiranguna tuleb arvestada, et tulemused põhinevad peamiselt vastajate endi hinnangutel, mis võib tuua kaasa teatud subjektiivsuse. Siiski pakub uuring väärtuslikku ülevaadet haridustöötajate õpirände tulemuslikkusest ning selle mõjust nii individuaalsel kui ka organisatsioonilisel tasandil. Uuringust ilmnesevad olulised teemad, mis vajavad põhjalikumat uurimist, et välja töötada süsteemsemad ettepanekud. Seetõttu on plaanis jätkata kvalitatiivse uurimusega 2025. aastal ning viia läbi fookusgrupi intervjuud kutseõppeasutuste haridustöötajatega.